

МОЛОДИЙ КОМУНІСТ

ІМ. ДІ. ЧИЖЕВСЬКОГО
Орган Кіровоградського обкому ЛКСМУ

Виходить з 5 грудня
1939 року

№ 22 (4101).

СУБОТА

2

ЧЕРВНЯ
1990 р.

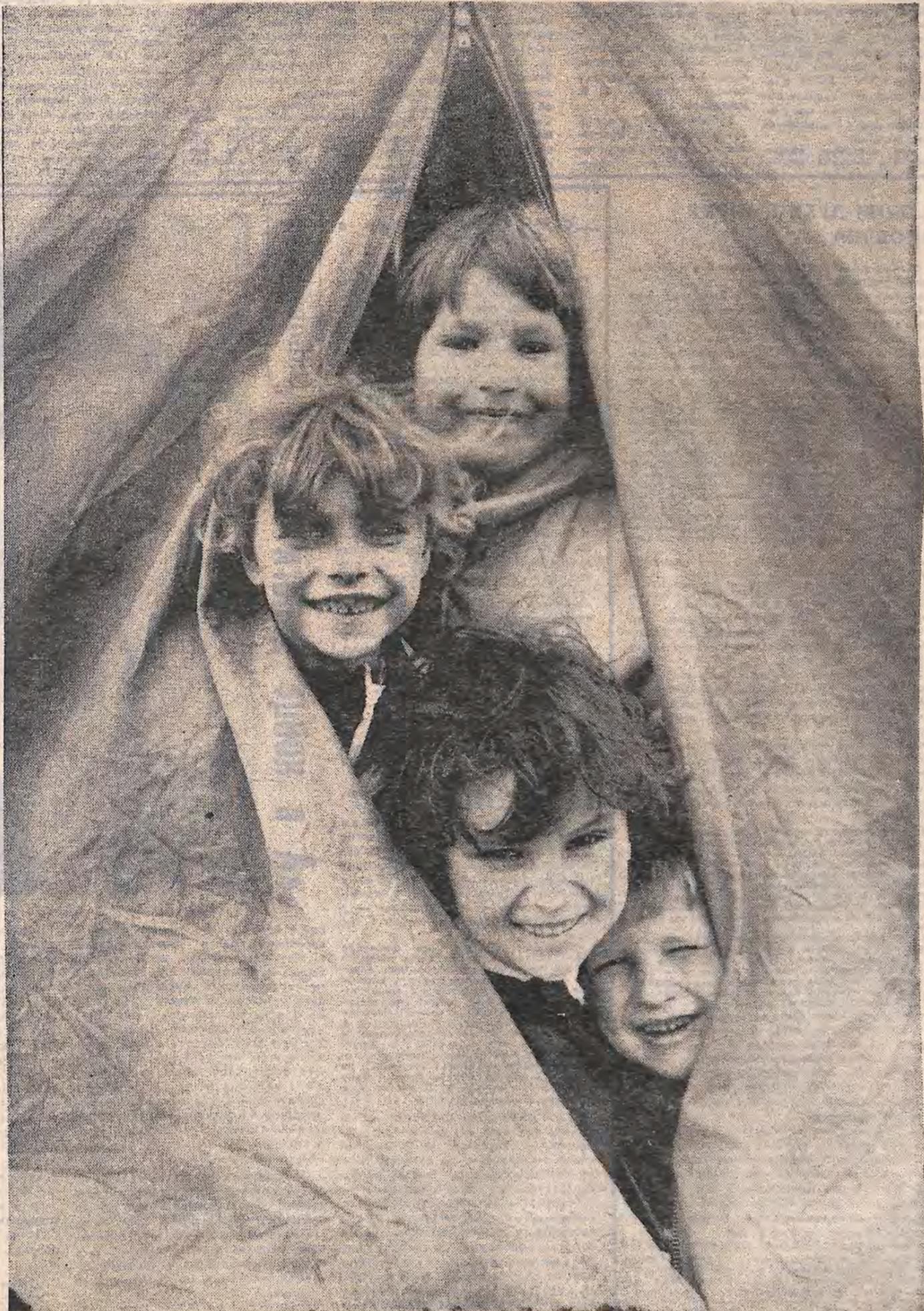
Ціна 8 коп.

Одного разу в червні ген за містом

На луці біля
тихої ріки
Сміялося так
весело туристам,
Бо й
мандрувалось
разом залюбки!

Ось цю митте-
вість у пішому
школярському по-
ході й «зупинив»
десятикласник із
селища Сальково-
го Гайворонського
району Дмитро
Кугій. Знімок цей
— одна із тих 160
фоторобіт, що на-
дійшли на фотолю-
бительський кон-
курс до обласної
станції юних техні-
ків (50 з них віді-
брано на аналогіч-
ний республікан-
ський конкурс).
Підсумки обласно-
го конкурсу підби-
то напередодні
Міжнародного Дня
захисту дітей. Най-
більше відзначено
робіт, які наді-
йшли від вихован-
ців Олександрій-
ської, Знамен-
ської та Гайворон-
ської станцій юних
техніків.

Фото Д. КУГІЯ.

XXIV ОБЛАСНА ПАРТІЙНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Бесіди, в перерві.

Фото В. КОВПАКА.

26 травня 1990 року відбувся перший етап XXIV конференції Кіровоградської обласної партійної організації. В роботі конференції, крім делегатів, взяли участь члени та кандидати у члени обкому партії, члени ревізійної комісії обласної партійної організації, а також делегати XXVIII з'їзду КПРС і XXVIII з'їзду Компартії України, обрані в виборчих округах. Конференція розглянула такі питання: про підсумки обговорення в обласній партій-

ній організації проєкту Платформи ЦК КПРС до XXVIII з'їзду партії, Статуту КПРС та Програмних принципів діяльності Компартії України; про делегатів на XXVIII з'їзд КПРС та XXVIII з'їзд Компартії України; про кандидатури до складу виборчих органів КПРС та Компартії України.

З доповіддю по першому питанню виступив перший секретар обкому Компартії України Є. В. Мармзюв.

В обговоренні доповіді взяли участь: Г. Т. Костромлі — перший секретар Кіровоградського міськ-

кому партії, А. Г. Балащенко — секретар парткому колгоспу імені Мічуріна Новгородківського району, В. М. Тищенко — машиніст екскаватора розрізу «Балахівський» виробничого об'єднання «Олександрівугілля» (Петрівський район), Т. Д. Пшенична — завідувача молочнотоварною фермою колгоспу «Прогрес» Олександрівського району, В. А. Юренко — перший секретар Устинівського райкому партії, Ф. М. Шелест — начальник виробничого відділу об'єднання «Кіровоград-залізобетон» (м. Кіровоград), І. Й. Курята — головний лікар Кіровоградської центральної районної лікарні, О. Є. Поляруш — ректор Кіровоградського державного педагогічного інституту імені О. С. Пушкіна, Б. В. Колпаченко — секретар парткому шахти імені Ленінського комсомолу виробничого об'єднання «Олександрів у г. л. л. я» (м. Олександрія), С. В. Терзіян — генеральний директор виробничого об'єднання «Олімп» (м. Світловодськ), В. Л. Мошак — голова колгоспу «Родина» Маловісиківського району, М. О. Сухо-

млин — голова виконкому обласної Ради народних депутатів, М. К. Скляниченко — секретар парткому Кіровоградського виробничого об'єднання по сівалках «Червона зірка», В. Я. Круценко — перший секретар Новоукраїнського райкому партії, О. В. Горчинський — викладач Гайворонського машинобудівного технікуму, секретар партійної організації, М. О. Безлатній — інженер, голова ради трудового колективу аварійного заводу (м. Кіровоград), В. П. Величко — генеральний директор Криворізького гірничо-збагачувального комбінату окислених руд (м. Долинська).

Із заключним словом виступив перший секретар обкому партії Є. В. Мармзюв.

З інформацією про делегатів на XXVIII з'їзд КПРС та XXVIII з'їзд Компартії України виступив голова обласної виборчої комісії, секретар парткому Кіровоградського заводу «Гідросила» О. В. Конченко.

У зв'язку з тим, що по окремих виборчих округах ряд кандидатів у делегати на XXVIII з'їзд КПРС і XXVIII з'їзд Компартії України не набрали необхідної кількості го-

лосів, на конференції на вільні мандати було проведено висунення і обговорення кандидатур для обрання делегатами з'їзду.

В результаті таємного голосування на альтернативній основі обрані:

— делегатами XXVIII з'їзду КПРС — В. Г. Мухін — голова Кіровоградської міської Ради народних депутатів, М. М. Рябокони — наладчик виробничого об'єднання «Друкмаш» (м. Кіровоград), М. К. Скляниченко — секретар парткому виробничого об'єднання по сівалках «Червона зірка» (м. Кіровоград), Б. Ф. Шумихін — машиніст бурової установки Ігульського рудоуправління (м. Кіровоград);

— делегатами XXVIII з'їзду Компартії України — В. А. Загоруйко — бригадир очисного забою шахти імені Ленінського комсомолу (м. Олександрія), С. Є. Коваль — доярка колгоспу імені Шевченка Гайворонського району, І. Ф. Коломицев — начальник управління КДБ УРСР по Кіровоградській області, В. М. Киричок — командир літака АН-2 Кіровоградського об'єднання авіазагону, І. М. Мусяченко — помічник першого секретаря ЦК Ком-

партії України, В. І. Мяснянін — секретар обкому Компартії України, В. Я. Стадниченко — редактор газети «Радянська Україна».

З інформацією про кандидатури до складу виборчих органів КПРС та Компартії України виступив завідувачий відділом організаційно-партійної і кадрової роботи обкому партії В. Д. БАБІЙ.

З обговорення питань конференції обласної партійної організації прийняла відповідні постанови.

У роботі конференції взяли участь: О. В. Метлицький — заступник завідувачого сектором Відділу партійного будівництва і кадрової роботи ЦК КПРС, О. П. Смолянников — член ЦК Компартії України, заступник завідувачого відділом організаційно-партійної і кадрової роботи ЦК Компартії України, О. С. Руденко — член ЦК Компартії України, відповідальний організатор відділу організаційно-партійної і кадрової роботи ЦК Компартії України, В. Я. Стадниченко — член Ревізійної комісії Компартії України, редактор газети «Радянська Україна». На цьому першому етапі XXIV конференції Кіровоградської обласної партійної організації завершено.

КАЗКОВІ ДУХИ Й ПІСНЯ СОЛОВ'ІНА

У столиці нашої республіки проходив II Міжнародний фестиваль фольклору.

Спочатку ареною дійства став Хрещатик. Барвисті колони учасників фестивалю, наче прихилившись з собою по шматочку рідного кольору, заспівавши свої пісні, щоб усе це щирісердо подарувати гостинним господарям-кичанам, веселою кавалькадою рушили головною вулицею міста до Республіканського стадіону, де на них чекали десятки тисяч глядачів.

На стадіоні — емблема фестивалю та прапор Міжнародної ради організації фольклорних фестивалів. По доріжці стадіону під оплески проходять фольклорний ансамбль «Віто хоро» з Болгарії, фольклорно-танцювальний колектив з Ізраїльського міста Хайфа, посланці Франції, Угорщини, Шотландії, Російської Федерації, Литви, Латвії, Естонії, Азербайджану, Вірменії, Грузії та багатьох інших країн і республік. Закривають колону представники всіх областей України. Серед них ансамбль пісні і танцю «Весна» з Кіровограда, фольклорні колективи з Комишуватого Новоукраїнського району та Липнянки Добровеличківського району.

Сльоть захоплені очі глядачів, а я пригадую міжнародні конфлікти у нашій країні. Можливо, зі мною хтось не погодиться, але певен, що знай ми краще творчість народів, поруч з якими живемо, можливо, не з'явилися би біженці...

...Гостей вітають український народний хор імені Г. Верьовки, Дмитро Гнатюк, Назарій Яремчук та багато інших професійних і самодіяльних акторів.

Могутнім заключним акордом свята стали українська народна пісня на вірші Тараса Шевченка «Реве та стогне Дніпр широкий» і «Мале многоліття» Д. Бортянського у виконанні величного зведеного хору.

Наступного дня свято вихлюпнулося на площі, концертні майданчики, вулиці, ярмарки...

Фестиваль — це й виставки, зустрічі з майстрами декоративно-прикладного мистецтва, яких приїхало до Києва з різних куточків України більше 150 чоловік.

Там, у Державному музеї українського народного декоративного мистецтва відкрилися три тематичні експозиції. Одна з них — «Український народний одяг та предмети побуту XVII—XX століть» — широко знайомлять відвідувачів із колекцією тканин, вбранням селян та городян різних регіонів України, з вишуканими старовинними жіночими прикрасами. Окремі розділи виставки склали твори художнього різьблення по дереву, ниліни.

Інша виставка представляє творчість гончара Якова Падалики, роботи якого розкривають пластичні можливості глини, дивують виразністю образів. Автор представив теплі за кольором — гончарні вироби, що ніби всотали сонячне проміння — макітри, глечики, тинки, а також фантастичних звірів, рибок, назкових духів.

Дуже цікавою стала третя виставка «Українське писемство», яка представляє унікальну колекцію міських і народних писанок. Окрему частину експозиції склали паскальні яйця, виготовлені з фарфору на Києво-Межигірській фабриці в XIX столітті. На них зображені релігійні сюжети, рослинні орнаментальні мотиви, що відрізняються філігранним малюнком.

Дуже цікавою стала персональна виставка американського графіка українського походження Якова Гніздовського, яка експонувалася у Державному музеї українського образотворчого мистецтва УРСР. Твори Гніздовського зберігаються в постійних колекціях бібліотеки конгресу США, Бостонського і Філадельфійського музеїв, у фондах Вудворта Рокфеллера та інших.

Андріївський узвіз. Пейзажна алея біля Історичного музею. Тут розташувалися з своїми роботами самодіяльні художники та майстри декоративно-прикладного мистецтва, серед котрих була й вишивальниця з Новгородки Надія Василівна Саула.

Г. ХАРИТОНОВ.

—У ВАС ЗАБАГАТО НАТУРАЛІЗМУ! А ТРАГІЗМУ — МАЛО!

Будь-які аргументи проти таких «залізобетонних» звинувачень звучать виправданнями. А я згоден із авторами чергової прем'єри довженківців «Розпад»: отак «фахово» копірситися в матеріалі будь-якого вирішення теми Чорнобиля — чистої води блюзнірство.

— Нам ніхто не заважав, — відповідаючи на моє питання, якимось аж здивувався другий режисер стрічки, заслужений працівник культури УРСР А. В. Вишневський. — Незвично, але ж саме так має бути! Ми використали документи й матеріали, над якими працювали, розпитували і очевидців катастрофи. Останнє потім у верхх стало козирем для критиканства («не було такого!»). Але перші глядачі у Чорнобилі 26 квітня ц. р. нас підтримали — було і не таке (коли чиновники у Борисполі під трапи літаків підвозили лімузинами своїх дружин і дітей)...

— Були вагання щодо художнього вирішення теми, його потреби!

— Режисер Михайло Беліков кілька років виношував у собі і це рішення, і задум його реалізації, але група таки взялася за постановку. По суті, «Розпад» — перша ластівка про Чорнобиль в художньому кіно. Але, наголошу, не варто назву розуміти буквально: ми свідомо ухилилися від суто технологічних моментів. Мова про моральний розпад суспільства, а це страшніше.

— Коротко про нюанси зйомок, будь ласка...

— Повірте на слово: кам'яний вік у нашій знімальній техніці дозволив творчій групі лише наполовину втілити задуми. Ну а позаляк зона і до цих пір зона, зйомки велися переважно у райцентрах Київської області; комбіновані зйомки «біля реактора» — у Кривому Розі. Але був проліт і над Прип'яттю...

(Зізнаюсь, не вірив, що фабульне кіно здатне зворушити мене після того, що бачив з документального екрана. Але кілька хвилин польоту намери над мертвою Прип'яттю на фоні всепроникаючого гулу (образ, паралельний тріску радіації у шевченківських «Двох кольорах часу») — шокують. А потім — площа між розмальованими коробками німих будинків. І ми бачимо хлопця з об'єденою радіацією голівкою, котре криводуш виводить на асфальт: «Мамо, я тебе жду». Воно повернулося додому, бо 26 квітня ждало маму з мартопалі...) —

— Не знаємо, чи хоч трохи наблизили у часі наші дні до тих, але старалися, — продовжує А. В. Вишневський. — Камерне, по суті, вирішення лише доповнюють 2 тисячі автобусів (евакуація) і 3 тисячі масовки.

Головне — акторська гра. Беліков любить знімати маловідомих артистів (згадайте ту ж «Ніч коротка», «Якими ми були молодими»). За головну роль не відмовився взятися Сергій Шакуров. Як сам сказав, він хотів спробувати зрозуміти з українським народом його нову біду. Модний нині антиге-

КІНОПРЕМ'ЄРА

«А В КОНЦЕ ДОРОГИ ТОЙ...»

рой у його втіленні дуже живий і справжній. Розпад торкнув і журналістику, тому автори не приховують сарказму, показуючи «героїчні» потуги кореспондента Журавльова потрапити у крісло головного редактора. Він іде на самопожертву, випрошує у «друга сім'ї» Шурика навіть перепустку в зону, бадьориться перед фотоапаратом на фоні димлячих руйнівних блоків, щоб потім на квартирі збита компанія мліла від коктейлю зі слайдів, шинки, надричних одкровенно-пророцтв Висоцького, «Каберне» («віганяймо стронцій!») і Велогонки Миру в «телику». Так, бенкет під час чуми. Калька, але точна.

Мені здалися не зовсім переконливою і дружина Журавльова (її грає дружина С. Шакурова), батько, той же ексцентричний Шурик... Але лікар, що божеволіє від баченого і пережитого, бере за душу. Зізнаюсь, сьогодні ще немає бажання помічати суто технічні мінуси, бо перша ластівка є перша...

А. В. Вишневський покартав іще.

Так сталося, що фонограму «Розпаду» вдалося записати із використанням імпортованої системи «Долбі». Глядачі Сан-Франціско, котрі вже бачили картину, могли до візуальних вражень додати і звукові — «Долбі» відтворює фонограму в залі перегляду з півтори сотні(!) джерел звуку. «На жаль, в Союзі практично не можливо продемонструвати те, що допомогли нам зробити американці», — бідкався Анатолій Володимирович.

Воно, звичайно, і нам шкода. Але «стереоефект» розпаду красномовно формують на екрані і без «Долбі» обпалені гамма-сонцем велогонщики на фоні танцювальних конвульсій Шурика а ля Джексон, котрий зайшовся під Володимира Семеновича.

«А в концe дороги той — плаха є топорами...».

Не пропустіть «Розпад». Помітьте розпад...

І. ВАЛИЧ.

На знімку: наш земляк режисер А. ВИШНЕВСЬКИЙ. Фото В. ГРИБА.

Мені й досі не дає спокою сільська історія про білих птахів з чорною ознакою. З лелечого гнізда видно оте страхіття — придушене і наполовину засипане величезною горою порою сільське кладовище. Навпроти, через долину, зеленіє сад. В ньому безупинно гуде масивний вентилятор уранової копальні, а трохи далі на фруктові дерева й кущі щедро випускає дим заводське

ня становить 11—15 мікрорентген на годину). Рідко бувають сплески. З шахтою це зв'язано також. Корінні мешканці почувують себе добре, а в приїжджих час-то голова болить. Думаю, від горілки більше горя. Майже в кожній хаті, де п'ють, народжуються дебіли.

Під боком у нас ще один небезпечний суєдин — завод «Кизельгур». Труба його викидає на сад хлористі від-

кривати не тільки тому, що вони самі по собі шкідливі. Давайце дивитися далі. Руду везуть в інші міста на відкритих платформах. Вона вивірюється на поля. Шкідлива сама по собі й переробка. Так що дивитися всієї України, а не лише Кіровограда. Добути одну тону руди у нас не так просто. Я працював на багатьох подібних підприємствах СРСР і видобуток там набагато дешевший і

верхню і він осідає на фруктові дерева. А хто вживає ці фрукти? В першу чергу діти. Задумаймося над цим. До недавня багато на що ми не звертали уваги. Були собі два села на околиці Кіровограда — Завадіва і Неопалимівка. Жили там люди і під ними почали виймати руду. Вся вода пішла з криниць в шахту. Від підземних вибухів хиталися й тріскалися стіни будинків. Словом, че-

сі (рудоуправління ними забезпечене).

В минулому році проводили заміри на радіоактивність на території копальні. Усе було в межах норми. На жаль, рудоуправління не має зовнішнього радіологічного контролю. Ця справа покладена на працівників обласної станції та Держкомгідромету. А біда у нас спільна. Не маємо в достатку дозиметрів. Про що можна говорити, ко-

мислитися. Роки тоталітарного режиму зробили нас бранцями союзних відомств. Під самими Карпатами пан Хаммер разом із Мініпромом СРСР задумали створити потужне підприємство, 100 процентів енергії Хмельницької АЕС йде за кордон, катастрофічна ситуація в шахтах Донецької і Луганської областей, Черкаська ВО «Азот» перетворило унікальний древній край на скарб-

МОНОЛОГИ

на фоні обпеченого лелеки

труба. Мешканці Первозванівки вже й не пам'яють, коли саме звел гніздо неподалік оселі Дмитра Гончаренка та лелеча пара. Знають, що до Чорнобиля ще. Вже й звикли до того гнізда, хоч воно якось і незвично вчепилося на верхку стовпа високовольтної електролінії. Коли в негоду журавка підпала крило на дротях, впала і поранилася. Піднятися до гнізда вже не змогла. Тоді лелека знайшов другу і обоє дивилися, як та внизу тріпоче опаленим крилом, силкується злетіти.

Ніяк не можу зібрати все до купи і осмислити до кінця. Не можу і все, губиться логічний зв'язок. Хоча відчуваю, все взаємопов'язане. Сад... птахи... і всі ми.

МОНОЛОГ А. Г. ІГНАТЬЕВОЇ — ГЕРОЯ СОЦІАЛІСТИЧНОЇ ПРАЦІ, ЗАВІДУЮЧОЇ ДЕРЖАВНОЮ СОРТОДІЛЬНИЦЕЮ КОЛГОСПУ ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА КІРОВОГРАДСЬКОГО РАЙОНУ.

Пам'ятаю свою бабуся. Вона добре зналася на травах. Рано звжди примушувала бродити по росі. Це ж який настій трави! Як жито цвіте, то бувало обов'язково поведе волошки збирати. І не стільки волошки, як подихати цілющим повітрям. А ми тепер забралися на «сьоме небо» і боїмося ступити ногою на святу землю.

Моєму саду вже 52-й рік пішов. Пригадую, як ми його закладали. Робили, як прокляті. Чоловік агрономом, а — агротехніком. Спочатку у нас було 580 сортів, нині — 1180 17-ти порід.

Страшно навіть уявити, що все це могли знищити. В кінці 60-их років почалися розробки уранової руди. Добувати її хотіли відкритим способом і сад планували вирувати. Ми протестували. Навіть у відповідне Міністерство писали, просили не відкривати копальні. Можливо, й звачили на те, що сад експериментальний і відкритий спосіб не проквітне. З'явилися копальні. Нині наші фрукти відповідають нормам радіаційної безпеки (бета і гамма випромінюван-

ходи і це відчутно позначається на врожайності фруктів. Цього року тільки через те, що в період цвітіння викиди не припинялися, ми вже залишилися без груш. До того ж хлористі відходи діють як гербіцид, притуплюють ріст верхівок винограду, персика. Як тільки дим від заводу «Кизельгур» лягає на село, то в багатьох алергія, на тілі з'являється висип, доводиться відкочувати рукава. Мій шофер дуже хворіє тоді, знаю ще багатьох таких.

Керівники заводу відають, що повинні встановити вологі фільтри, але для них це дороге. В кінці минулого року підприємство зобов'язане було сплатити 20 тисяч карбованців штрафу, а очисні споруди несправні й досі. Здоров'я людей, виходить, дешеває.

Є ще одна біда. Якби було в достатку ґрунтових вод, були б чудові карликові сади — сучасні і зручні для обробки. Шахта ж воду підґрунтову «випила» всю.

МОНОЛОГ КОЛИШНЬОГО ШАХТАРЯ ІНГУЛЬСЬКОГО РУДОУПРАВЛІННЯ В. О. ПОПОВИЧА.

На одному з мітингів, коли постало питання про екологічну обстановку в Кіровограді, офіційний представник говорив, що нічого особливого немає і показав дозиметр, який зафіксував 17 мікрорентген на годину. На мою думку, сказано не зовсім щиро. Справа в тому, що в нас і поверхня ґрунту заражена радіонуклідами. А вона дає не тільки гамма-випромінювання, але й альфа і бета. Коли мікрочастинки вилітають з шахтного вентилятора, то весь пил осідає на території саду і всі ті частинки радіоактивних речовин лягають на поверхню. Гадаю, саме страшне не те, що ми маємо в повітрі, а те, що потрапляє в організм. Треба лабораторним методом перевірити на хімічний склад на пристроях, які показують кількість розпадів альфа і бета.

Копальні по видобутку урану необхідно за-

безпечніший. Нашій по-нівеченій українській землі додавати ще радіонуклідів злочинно. Краще на ній вирощувати пшеницю, а електроенергію можна купити.

І ще про екологію. Шахтні води, які стікають в Інгул, не очищуються. Все то для виду. Я добре знаю, як на шахті діють водоочисні споруди. Протягом 18 кілометрів до села Калинівки Інгул мертвий. Не знайдеш в ньому ні жаби, ні риби.

А ще таке. Щоб закласти шахтні виробки, потрібен пісок. Його копають в навколишніх кар'єрах. Отже, знову нищимо землю. Регулювання майже не робиться. А якщо й роблять, то вже такою родючістю, як була, землю не зробиш. В Катеринівці тільки сади й городи відновили.

Дуже велику шкоду приносять нам уранові копальні. Радіоактивний пил від вентиляційної установки попадає на сад, тому, що цьому сприяє розпад вітру. Мені можуть заперечити, мовляв, робиться пилопогашення, зрошення, діють туманні установки. Але ж туман цей також радіоактивний, його все одно виносить на по-

ницю хімікатів... Чи варто далі перераховувати? Нації обпалили крила. І стоїть вона, як та лелека, скалічена, чекаючи від колишнього свого «покровителя», чи жаль, чи співчуття, чи допомоги. А він, як оте відомство, сидючи високо, дивитися на неї не хоче — бо що з каліми взяти? (Хоча, наприклад, Мініатоменерго СРСР взяло частину грошей, які люди зібрали для ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС на свої потреби).

Воістину міністерські амбіції не мають меж. Можливо, тому їм, м'яко кажучи, не до нас. Подумаєш, під самісіньким унікальним садом зробили вентиляційну установку уранових копалень. І що Міністерству до нашого саду, до праці А. Г. Ігнат'євої, яка стільки сил, енергії, здоров'я віддала своїй роботі. І чи можна до кінця надіятися на нашу «надійну» техніку? Тим більше, що радіаційна біла вентиляційної установки в межах 111 мікрорентген на годину. Це майже у 6 разів вище допустимої норми! У самому саду рівень випромінювання 10 — 20 мікрорентген. Але де гарантія, що не

повіє добрий вітерець? А яблука їдять наші діти. І що заводу фільтруючих матеріалів «Кизельгур», який чого тільки не викидає в атмосферу, до наших дітей? Що їм до того, коли цього року в них не буде груш? Шансний директоре, чи у вас дітей нема? Та що там сад, коли на Кіровоградщині сплюндровано стільки земель... І яких! В Парижі можна побачити ту земельку, чорну, кіровоградську, прийняту в світі за еталон.

Раніше не міг і подумати сказати все це. У нас все було «хорошо». Тепер не писати про це — злочин. Тепер є нові місцеві Ради, які повинні захищати нас і дбати про нас. Бо інакше від нас залишиться лише кладовище. Люди, хіба вам не страшно?

В. ТАРАСЕНКО.
Кіровоградський район.

рез амбіції відомства люди жили як на фронті і були виселені з отчого дому.

МОНОЛОГ Ю. Г. ЛИСЕНКА — ГОЛОВНОГО ЛІКАРЯ ОБЛСАНЕПІДСТАНЦІ.

Вентиляційна установка копальні в саду колгоспу імені Шевченка може викидати газ радон. Він радіоактивний, але не нагромаджується ні в ґрунті, ні в плодах, бо має період розпаду менше 4 діб. Попадання в легені альфа-частинок, які випромінює радон, не бажане. До речі, жодного пристрою для вимірювання альфа-випромінювання у нас немає й до-

ли більш точних приладів, як скажімо ДРГ-01Т у нас всього 2 штуки, а в колег з Держкомгідромету — чотири(!) на обласну організацію.

МОНОЛОГ АВТОРСЬКИЙ (ЗАВЕРШАЛЬНИЙ).

Є! Є те, що не давало спокою, що підсвідомо тиснуло. Є та ниточка, яка, нарешті, зшиє до купи і бідних лелек, і цвинтар, і сад, і нас усіх. Чорнобиль нас навчив багатьом чому. Хоча занадто дорого обійшлася нам ця наука. Чорнобиль змусив нас глянути вперед — чи будуть наші діти, внуки повноцінними людьми, чи виживемо ми як нація. Він змусив нас за-

ЛІКУВАТИМЕМО СПІЛКУ?

Зустрітися з Олександром Возним, делегатом XXVI з'їзду ЛКСМ України виявилось не так і просто — після роботи (працює Олександр лікарем-стоматологом у обласній стоматологічній поліклініці) хлопця поспішає чи то в МЖК «Надія», чи біжить у бібліотеку, чи ще кудись. А потім — додому, де чекає дружина, донька. Дружина, коли обрали делегатом на пленумі Кіровоградського міського комсомолу, лише й запитала: «думаєш, тобі вдасться щось змінити в спілці?»

Тоді він не відповів нічого. Що казати: змінювати треба не лише в спілці, а й спілку.

Як?

Олександра Возного застала на роботі. Як назло — нікого з пацієнтів. Відмовляється від пропозиції посидіти з лікувальному стоматологічному кріслі теж не стала. А коли з руках лікаря присаїснула бор-машинка і щось заторохтіло в роті, єдине бажання було, щоб чимшвидше закінчилася ця неприємна процедура — лікування зуба. Зрештою, через дві хвилини все минулося.

— Кожен пацієнт, — говорив Олександр, — боїться лікуватися. Так і комсомол, боявся назага свою хворобу. Тепер і в нього діагноз встановлений. Залишається виконувати минулі пророкунки, а потім, вже здоровому, робити свою справу. Яку? На з'їзді комсомолу України вирішимо. Їх у нас багато.

Подумавши трохи, додає:

— Думаю, варто чітко визначити функції і завдання комсомолу. Тому, що за мого перебування в спілці чим вона тільки не займалася. Треба визначитися.

Олександр категорично проти опіки комсомолом усієї молоді. В школі, як він виступав на засіданні дискусійного молодіжного політклубу, комсомол бере під свою опіку молодь. Впливає на неї, так би мовити, «ввинячує». А через якийсь десяток років — випускає ту молодь зі своїх лав.

— У нинішній ситуації, — міркував О. Возний, — це виглядатиме надто смішно: комсомол готує фактично юнаків і дічат для подальшого вступу в якусь партію. А чи не краще бути комсомолу України самому — окремою молодіжною партією? Чітко сформулювати свою мету, завдання, функції. Мати Програму і Статут. На сьогодні — це головне питання.

Про те, що Олександр Возний відстоюватиме свої думки, пропозиції, — нема ніякого сумніву. Принаймні, так думають його колеги-комсомольці в обласній стоматполіклініці, так думають і члени МЖК «Надія», які знають його як людину принципову. Залишається лише побажати, щоб пропозиції були почуті, атілювалися в наше комсомольське життя.

Л. БІЛОВОЛ,
член Кіровоградського
міського ЛКСМ
України.

Фото В. ГРИБА.

Навіщо такий апарат ЦК?

Тетяна Гориславець, завідувач відділом комсомольських організацій Олександрійського міського комсомолу слухачку на інтер'ю не погоджувалася. Мотивувала: мовляв, сама штатний працівник, а про надії на спілку повинна висловитись, так би мовити, рядова молодь. Коли ж мова зайшла про «рядових» і «нерядових» комсомольців, заявила, що їде на з'їзд з надією, що такого поділу не буде...

КОР.: Він, отакій поділ, хіба є? Завжди чуємо, що апарат і члени первинних невіддільні...

Т. Г.: Це намагалися доводити і, здавалось, декому вдавалось. Особливо старалися працівники ЦК, як республіканського, так і союзного. Аякже, їм так хотілося бути біля тих, для кого вони ж творили найрізноманітніші постанови, рекомендації.

КОР.: Чие «творіння» було пагубнішим: союзного ЦК чи нашого, республіканського ЦК комсомолу?

Т. Г.: Я б не сказала, що в даних документах приховувалась пагубність. Були і є ряд досить цікавих, розумних пропозицій, які знайшли не лише підтримку, а й прихилили в первинних. Але на їх фоні дещо виглядало аж надто смішним. Все залежало від значення проблеми.

КОР.: Особливо, якщо ті проблеми вичаля люди, які не лише віном, а й світоглядом різнилися.

Т. Г.: Я за омолодження працівників апарату. Ще наголошуватиму на непотрібності такого великого апарату ЦК комсомолу.

КОР.: Як же так...

Т. Г.: Розумію, що зараз почнеш, мовляв, ми, апарат на місцях, мовчали, навіть у тих випадках, де не варто, аплодували. Але ті часи пройшли.

КОР.: Які ж наступили!

Т. Г.: Після союзного з'їзду від квітня пройшло не так багато часу. Та саме він, на мою думку, став поштовхом до можливих перемін.

КОР.: Яких!

Т. Г.: Знову лозини мене на слові, мовляв, до з'їзду вичікували. Можливо дехто так і робив, але не олександрійці. Це знають усі. Вважаю: те, що ми навіть не мовчали, мали сміливість говорити думки, це було нашим, олександрійським, стилем. З'їзд ВЛКСМ не те що дав поштовх, а відкрив можливість багатогранної роботи. Приміром, у себе, на Україні, ми вперше обговорюємо проєкт Статуту і Програми комсомолу республіки, вносимо свої зміни, пропозиції. Для республіки це нерядова подія.

КОР.: Кажеш, Тетяно, з'їзд ВЛКСМ дав можливість до більш продуктивної роботи. Тоді чи потрібний республіканський комсомольський з'їзд?

Т. Г.: Навіть необхідний. Хто за нас буде вирішувати сутю республіканські проблеми? Їх же в один десяток навіть не збереш.

КОР.: Раніше модно було запитувати тих, хто навіть і не думав слова сказати, а сидів тихенько в залі, як мишка, таке: «коли б виступав, про що говорив би». Вважай, я це запитую.

Т. Г.: Якщо я не виступатиму, це ще не значить, що мої зауваження, пропозиції не набудуть гласності. На з'їзді будуть утворені робочі групи з вивчення найрізноманітніших проблем. Свої пропозиції обов'язково передам на їх розгляд.

КОР.: І багато їх у тебе?

Т. Г.: Вистачає. Це — заміна апарату ЦК радою секретарів або радою представників, федеративна будова комсомолу. І, звичайно, чіткий розподіл функцій. Бо комсомол сьогодні береться за все і розпорошує свої сили.

КОР.: На що ж він повинен їх цілеспрямовувати?

Т. Г.: На утвердження комсомолу як молодіжної партії.

м. Олександрія.

Розмову зі Юрієм ЯРОВИМ.

Кіровоградська
«Червона
рута»

Обласний оргкомітет з проведення Республіканського фестивалю української сучасної пісні та популярної музики «Червона рута» в складі Комітету молодіжних організацій Кіровоградської області, молодіжного об'єднання «Діалог», Кіровоградського обкому ЛКСМ України, обласного управління культури, обласного Товариства охорони пам'яток історії та культури вирішили провести обласний тур фестивалю 15 грудня 1990 року в місті Кіровограді в приміщенні обласної філармонії.

Фестивальний конкурс проводиться за такими жанрами: естрадна музика (пісня), включаючи українську пісню-романс та обробку української народної пісні; авторська пісня, включаючи пісню на чужий текст; рок-музика

(виконання власних творів, можливо на чужий поетичний текст).

До конкурсу приймаються пісні лише з текстами українською мовою.

У конкурсі можуть взяти участь професійні та самодіяльні виконавці віком до тридцяти дев'яти років. Кожен з учасників зобов'язаний подати на конкурс одну нову пісню (новий музичний твір) молодого композитора та поета.

Документи та заявки на окремих виконавців та ансамблі надсилаються на адресу: 316050, м. Кіровоград, вул. Жовтневої революції, 58, КМО Кіровоградської області. Тел. 3-60-97. До заявки (з обов'язковим зазначенням віку учасників) додаються дві фотокартки розміром 6x9 (для солістів) або дві групові фотокартки

розміром не менше 9x12 (для ансамблів), стилі біографічні довідки про виконавців, тексти пісень в трьох екземплярах, нотні нивіру чи партитури для аранжування.

Прибуття учасників на конкурс здійснюється згідно з вилком обласного оргкомітету фестивалю. Прийом заявок до 15 листопада 1990 року.

Дипломанти та лауреати обласного фестивалю нагороджуються цінними подарунками та направляються для участі в Республіканському фестивалі.

Ю. ШЕПОТІННИК,
референт з питань культури КМО Кіровоградської області.

ВІЛЬНА УКРАЇНА — МОЖЛИВА

Увага народів республіки прикута до залу сесії Верховної Ради УРСР. Стоїмо на краю безодні економічної, культурної, політичної. У тому залі — наша остання надія.

На площі перед Верховною Радою теж вирує життя. Ось молодий батюшка православної церкви, високий, стрункий, весь у чорному, та літній греко-католик ведуть мирну, аргументовану дискусію. Монашка з Євангелієм у руках, розгортаючи його, розказує, що Бог вчив любові і терпимості. Дуже багато синьо-жовтих прапорів. Тут же група кримських татар із своїм національним прапором (голубе полотнище, на якому зображено знак, що означає рівновагу добра й справедливості). Трохи збоку на лавці розташувались збирачі підписів проти порушення кримінальної справи Бердника й Духовникова, членів СНУМу, які поклали до пам'ятника Леніну вінок із колючого дроту. А ось жителі Дніпропетровська демонструють фотосенд, який розповідає, як хлоп-

ці у військовій формі побили місцевих активістів Руху.

Початок перерви. Люди збираються біля турнікету, з'являються плакати: «Вимагаємо реєстрації Української республіканської партії», «Волю Україні!». Депутати, що першими виходять на перерву, йдуть в протилежний бік, до натовпу не підходять. Люди скандують: «До на-ро-ду!». Скандування припиняється, коли між депутатами і групами посланців від областей зав'язуються розмови, дискусії. Тут передають листи, скарги, вимоги, телеграми, заяви. Кілька запитань до народного депутата УРСР В. Є. Панченка.

— Чи працюють кіровоградські депутати як цілісна територіальна група!

— Ні. Я взагалі проти поділу на групи за територіальною ознакою. Кожен депутат повинен представляти інтереси своїх виборців, керуватися їх думкою і своїми переконаннями. Наша депутатія дуже неоднорідна, дуже важко виробити спільну точку зору.

— Чи не вважаєте ви перші дні роботи сесії даремно витраченим часом!

— Затяжки, звичайно, були. В першу чергу, це результат гострої політичної боротьби. Президія допускала промахи, відчувається її невміння володіти аудиторією. Дастесь знаки й відсутність досвіду парламентської роботи. Багато депутатів прийшли в цей зал з мітингів і ще не відійшли од того стилю виступів. Але поступово все це згладжується.

— Всі пам'ятають ту кризу, що настала, коли мова зайшла про звіт уряду і вибори нового голови Президії Верховної Ради. Цікаво, як голосували кіровоградські депутати!

— Я не можу сказати про всіх. Я, Шишкін, Павленко, Ігнатенко голосували за те, щоб спершу прозвучав звіт уряду й відбулося обговорення. За інших не знаю.

— Яке, на ваш погляд, найважливіше питання, що його має розглянути сесія!

— Важливих питань дуже багато. Але, мабуть,

треба починати з фундаменту. А це — суверенітет республіки. Україна, в результаті суперцентралізації, стала абсолютно безправною в економічному, політичному, та й в культурному плані. В першу чергу треба прийняти Декларацію про суверенітет. Хотілося, щоб це було не просто проголошення, а закон. Потрібно, щоб республіки розробили якісь основні принципи стосунків між собою.

Ленін в останні дні свого життя висловився за Союз тільки військовий і дипломатичний. Таку систему ми сьогодні називаємо конфедерацією. Модель Союзу я бачу комбінованою — якісь республіки входять на основі федерації, інші — конфедерації, ще інші вийдуть взагалі.

— Всі ми чуємо, що сесія проходить в основному на українській мові. Чи не є це дискримінацією російськомовних депутатів. Як себе, зокрема, почуває В. І. Шишкін!

— Віктор Іванович останнім часом намагається говорити українською мо-

вою. Сьогодні, перед початком робочого дня у вестибюлі продавали російсько-українські та українсько-російські словники. Їх буквально розмели. А це я розцінюю як дуже обнадійливе явище.

— Які ваші стосунки з Демократичним блоком!

— Маємо з ним прямий контакт. Але ми з Шишкіним займаємо більш помірковану, зрівноважену позицію. Входимо в групи «Конструктивність» і «Права людини». Ми за те, щоб виступи депутатів були максимально інтелігентні, конструктивні, аргументовані.

— Що сталося із В. І. Желібою!

— Він був головою Секретаріату. Там дуже напружена робота. Він просто перегорів на ній. Володимир Іванович лежить зараз у лікарні Феосфанії. Ми з Шишкіним ще не встигли його відвідати.

— Ми пам'ятаємо гарячу дискусію про встановлення в залі державної символіки. Багатох здивував виступ О. Г. Тарасенка з цього приводу.

— Я думаю, що пропозиція про внесення дер-

жавного прапора була непродумана. Вона створила конфронтаційну ситуацію, якої можна було уникнути. Раніше ніколи в залі не встановлювалася державна символіка. Ми маємо її на будівлі Верховної Ради, маємо червоно-сині значки. Кіровоградська депутатія не мала з цього приводу одностайної думки.

— Біля Верховної Ради постійно збираються люди. Як ви до цього ставитесь!

— Мені не подобаються вигуки «Ганьба!», «Жандарми!», які чулися в перші дні. Зараз цього нема. Люди приходять сюди різні. Когось веде сюди остання надія знайти правду, хтось іде, щоб висловити свої погляди. Учора я бачив хлопця років 18—19, який тримав мелинового, козацького прапора. Жінка якась каже:

— Я росіянка, але я прийшла сюди, бо хочу, щоб на Україні був український дух, мова, культура.

— Бажаємо вам успіхів у парламентській роботі.

Розмову вела С. ОРЕЛ.

ЯК Я СВЯТКУВАВ ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ С. ПЕТЛЮРИ

Я був запрошений на засідання Головної ради Товариства української мови ім. Тараса Шевченка, яке відбулося 12 травня. Основним питанням порядку денного було ставлення до Закону про мову в СРСР. У Києві краєм вуха почув про те, що в Полтаві 13 травня відбувається санкціонований мітинг. Оскільки найактуальнішим в цей час було ставлення до Закону про мову в СРСР, то я вирішив, що мітинг відбувається з приводу цього. Крім того, я знав, що в Полтаві мають бути Шевченківські читання. Організувати такі читання в Кіровограді біля пам'ятника Кобзареві — то моя давня мрія, і я, з метою запозичення досвіду, вирішив повертатися додому через Полтаву. Я ніколи не був у Полтаві, і ці даї обставини та наявність у ній пам'ятників та музеїв, обіцяли зробити поїздку дуже цікавою. (Так воно і вийшло!).

Вже перед Полтавою я помітив на станціях велику кількість міліціонерів.

— Мабуть, хтось вік з тюрми, — подумав я. На Київському вокзалі Полтави міліціонерів було чи не більше, ніж пасажирів. Крім того, була велика кількість «людей у цивільному». Хтось із них відеокамерою знімав всіх, хто виходив з поїзда.

Міліціонери та «люди в цивільному» час від часу затримували когось із прибулих. Це були молоді та літні люди із сумками, дипломатами та чемоданами.

— Мабуть, це операція проти наркоманів чи контрабандистів, — майнула у мене думка.

У такій колотнечі було краще не затримуватися, і я сів у перший же тролейбус і поїхав до міста.

Поснідавши, вирішив, що не варто ходити по місту з портфелем та сумкою, треба здати речі до камери схову. І я знову поїхав на Київський вокзал. Обстановка там була вже значно спокійніша і я без перешкод зайшов до будівлі вокзалу.

Розмінюючи гроші для автоматичної камери схову, я почув, як позаду мене якась жінка сказала:

— Там, при вході, міліція оточила львів'ян. Кажуть, що вони націоналісти.

Я поклав речі до камери схову, вийшов і побачив таке: біля входу з міста до вокзалу міліція подвійним кордоном оточила велику групу людей.

— Ми у ваш автобус сідали не будемо! — заявив середнього віку чоловік.

— Це їхній керівитель! — сказав підполковник майорові.

— Набийом морду, та й і все! — відповів майор.

Міліціонери схопили під руки когось із групи і попрямували до дверей автобуса. Зсередини теж двоє були наготові. Чоловік пручався, і тут підбіг п'ятий міліціонер з гумовим кийком і почав з усієї сили об'руч, лупцювати цього чоловіка по чім попало.

По дорозі від Київського вокзалу до центру міста майже на кожному перехресті стояли одна, а то й дві

поліцейські машини. Час від часу проїжджали автобуси, заповнені міліціонерами, «людьми в цивільному», та в маскувальній формі, очевидно це були омонівці. Ніколи не бачив фронтального міста в мирний час, але, здається, Полтава в той день була саме такою.

— Невже це з приводу Закону про мову! Адже мітинг санкціонований! — подумав я. — А може це почалося те саме «закручування гайок», про яке говорив да наша славетна співачка Л. Зікіна під час зустрічі М. С. Горбачова з ветеранами 8 травня?

В районі ринку я побачив оголошення: «О 12-й годині біля пам'ятника Шевченкові відбувається мітинг».

— Що ж, піду послушаю, подивлюся, раз вже тут, — вирішив я.

Розпитавши дорогу, я пішов. Чим ближче до пам'ятника Кобзареві, тим густіше було міліціонерів та «людей у цивільному». Вживаю цей термін тому, що невідомо хто це: співробітник КДБ чи дружинники. Для співробітників КДБ вони були аж надто непрофесійні, дружинники ж, (а я сам багато років був членом ДНД) мали б бути з пов'язками та значками.

Несподівано для мене біля пам'ятника Шевченкові не було жодної душі, хоча годинник показував вже 11.50. Метрів за 80 від пам'ятника я побачив як з трьох сторін до мене кинулись четверо міліціонерів та троє «цивільних».

— Ви куди йдете? — наперобіж почали запитувати вони.

— Куди? Просто йду собі.

— Ні! Кажіть куди! А то ходять тут! Хіба ми не бачимо як ви ходите! Один з «цивільних» був особливо настирливий.

— Молодий чоловіче, я вас не знаю, не заважайте мені. Все це відбувалося на ходу. Мої попутники взяли мене в «коробочку», і так ми просуваємось далі. Сірою плямою проплив мимо мене Кобзар. Не дали навіть подивитися. Зате я побачив на протилежному боці вулиці будинок з написом «Красназавчій музей». Це мені теж треба. «Почесна варт», провісивши мене загалом метрів 150, нарешті відстала, і я, пройшовши трохи, зупинився.

— Треба відвідати красназавчій музей, адже це поруч! — подумав я, і пішов у цьому напрямку. Та тут десь узялися двоє міліціонерів та троє «цивільних» і, ні слова не кажучи, схопили мене під руки і силоміць потягли до машини, яка спинилася поруч.

«Двоє в синем, двоє в штатском Черный ворон»

згадалися слова В. Висоцького, але замість «воронка» була «Волга», хоч і не чорна. Хлопці були дужі. І, мабуть, цю операцію сьогодні проробили не раз, та все ж мені вдалося на якусь мить стримати їх і вигукнути:

— За що? Люди, дивіться, що робиться!

Чоловік із тридцять перехожих, і серед них діти, зупинилися, і спостерігали цю сцену.

— На публіку працюєш, подлец! — просичав один з «цивільних», і вони запхали таки мене до «Волги» і тут же поїхали.

Будинок РВВС (здається Жовтневого, їхали ми хвилими три) гудів як вулик. У кожній кімнаті когось допитували, вилучали велику кількість значків, газет, прапорів. Мене допитали як і чому я опинився в Полтаві. Я розповів, і старший лейтенант заніс це до протоколу. Потім мене повели на інший поверх. Мене завели до кімнати, де було чоловік 25, очевидно затриманих раніше.

— Порушена соціалістична законність, — заявив я. Адже я був з паспортом, і мене не мали права затримувати. Крім того, я нічого не зробив, не сказав навіть, у мене не було ні значків, ні газет, ні прапора. Вимагаю розмови з начальником РВВС!

— Какой нахал! Да ты до сих пор не снял значок с Петлюрой! — сказав один з міліціонерів.

— Який Петлюра? — я, мабуть, почав заїкатися. — Подивіться!

Міліціонер підійшов ближче, подивився і сказав:

— Действительно, Леся Украинка!

О, Полтаво! Мабуть, тільки тут можлива комбінація німої сцени з гоголівського «Ревізора» з нестримним сміхом Котляревського! Бо якраз тут замінили працівники МВС, а республіканці (колишні угасівці) та снумівці (а виявилось, що це були саме вони) нестримно розреготалися. Отже, мене було схоплено (не можу вжити іншого слова) тільки за те, що хтось переплутав Леся Українку з Петлюрою! Тут би працівникам МВС вибачитися, і відпустити мене на всі чотири сторони. Звідки ж я міг знати, що 13 травня Республіканська партія вирішила святкувати у Полтаві день народження С. Петлюри?

Та де там! Мене, як і всіх, перевезли автобусом у приміщення якогось опорного пункту ДНД (бо в будинку РВВС привозили все нових і нових «порушників»). При цьому один з «цивільних» підло штовхнув мене в спину. Протримали як і всіх загалом 3,5 години, і тільки після багаторазових протестів начальник РВВС прийняв рішення: відправити затриманих групами на вокзал, і висилати за місцем проживання. Що й було зроблено.

Так з ласки МВС (а можливо й КДБ) я прийняв участь у святкуванні дня народження С. Петлюри!

Р. С. А Полтавський красназавчій музей все ж відвідати хотілося б. Тільки для цього треба уважно вивчити календар.

В. ЗАГАЦЬКИЙ,
робітник, член президії Кіровоградської обласної ради Товариства української мови ім. Т. Шевченка.

...ЩО СХОВАЛА МАСКА ЗАБУТТЯ

Закони природи вічні й справедливі — хоч би того ми з вами, читачу, й не хотіли визнавати. Так само вічні й справедливі витоки у повній гармонії з цими законами являється фольклору. Народ наш, споконвічний хлібороб, свідомо чи підсвідомо вплив у своїх міфах, казках, легендах, ритуалах не лише неповторність своєї душі, але й художньо заковані знання про світові взаємозв'язки й закони... Ця теза й стала вихідним пунктом розмови, що відбулася в обласному інституті вдосконалення вчителів. У «крутому столі» про стан і сучасні проблеми культурного відродження (фольклорно-традиційний аспект та міфологія) взяли участь працівники «Молодого комунара» О. Босий, П. Селецький, викладачі музики А. Чепурко (Олександрія, СШ № 6), Т. Дубіна (Кіровоград, СШ № 17), О. Івасенко (м. Знаменка, СШ № 2), О. Лимар (сміт Молодіжне Долинського району) та інші, співробітники інституту вдосконалення вчителів Н. Меланчук, Л. Боса. Як і слід було чекати, розмова не обмежилася суто фольклорною темою, а неминує перейти на речі, які сьогодні так чи інакше впливають на перебудову школи. Які саме — про це читайте нижче.

Н. МЕЛАНЧУК: Коли заходить сьогодні мова про фольклор на Кіровоградщині, то багато хто розводить руками — де він, мовляв, той фольклор, давно вже маємо інші обряди. Для нас це означає найперше визнання того, що давня й багата обрядність етнічної спільності, яку складає сьогодні населення нашої області, переживає не кращі свої часи.

Л. БОСА: Разом з тим в інших районах республіки, де живуть українці (на Кіровоградщині це теж основна маса населення), можна спостерігати бурхливе відродження вікових народних традицій, що є, як мені здається, головною умовою культурного ренесансу взагалі.

П. СЕЛЕЦЬКИЙ: Труднощі цього ренесансу породжені перш за все занедбаністю фольклористики в нашому краї. Вітм, це було б не надто велике лихо, якби народні свята та обряди передавалися нині з покоління до покоління, від дідів і батьків до синів та внуків. Але ось пригадується мені 25-літньої давності сценка із власного шкільного життя. Після зимових шкільних канікул класний керівник збірив нас, третьокласників на позакласну годину й починає суворий допит: «Так, хто цей раз носив вечерю?». У відповідь, звісно, мовчання. Тоді вчителька питала: «А хто бачив, що інші носили?». Ясно, що вчителька вела «дізнання» не для того, щоб зоохотити нещасного юного «грішника»... В процесі такого, з дозволу сказати,

виховання не просто нищилася основа, на якій тільки й існує творчість народу — участь у ньому всіх, а захочувалися збєдництво, доносительство... Звісно, «святу вечерю» продовжували носити, але вже ховаючись від учителя і товаришів. Задість того, щоб об'єднувати, участь в дрезньому, ще дохристиянському

дення фольклорних свят засвідчили, що у нас часто плутають грішне з праведним: вікові обряди переробляють на свій смак, руйнуючи тим самим живу тканину народної традиції. Треба навчати вчителів.

Н. МЕЛАНЧУК: Але й нині інтерес до цієї справи пробудився далеко не в усіх. Приміром, на недавній семі-

ритуралі розводила спадкомців етнічної самобутності (правда, доволі саркастично звучить це визначення в контексті змалюваної ситуації). А про те, щоб заспівати щедрівку чи колядку в школі — і мови не було, на таке міг зважитися тільки невинуватий зрівоголова... Тепер можемо назвати речі своїми іменами: під знаком боротьби проти «релігійного дурману» ціла система шкільного виховання працювала на культурне самознищення.

Сьогодні ми знаємо, що народні свята й обряди виконували функцію не тільки орнаментальну, скільки життєдайну: не може не дивувати дивовижна узгодженість прадавніх обрядів і свят (нагадаю, що народилися й утвердилися вони задого до християнізації Русі) із ритмом життя природи, астрологічними процесами. Так праслав'янське свято Великої Ладі (Великдень, Пасна) дивним чином збігається з моментом гармонійності рівноваги й поєднання магнітних полів сонячної системи і галактики. Сучасна наука знає ще один аналогічний за своїм астрофізичним змістом момент року; він припадає на Різдва (у дохристиянський час — Коляда або Мала Лада). Обидва ці календарні цикли (від Малої Ладі до Великої й навпаки) є взаємозворотним явищем світотворчого процесу пульсації космосу. І можна зяцке свято (яке зовні набрало у нас в силу історичних обставин християнських ознак) гармонійно вписувати у споконвічний ритм Всесвіту. Так що всі дохристиянські боги і богині — не що інше, як образні втілення станів і законів руху матерії у річному космічному циклі. Це несподіване відкриття змушує нас принципово по-новому глянути на саму народну обрядність, супроти якої ми так беззастовно, хоча й успішно боролися. А заодно згадати один із втілених у «Велесовій книзі» (див. журнал «Дніпро» № 4 за ц. р.) заповітів прабратів (подається в переспіві М. Шудр): «Враття, гуртуйтеся родом і племенем — з віну до віну! Землю свою бережіть, мов зінцію в очу...».

О. БОСИЙ: Хочу наголосити й на тому, що дивитися на народні свята й обряди, як на щось абсолютно застигле й нерухоме — це значить не розуміти їхньої суті. Маючи в своїй основі відшліфовані у художньому плані до рівня шедеврів пісні, танці, ритуали, ці обряди дають необмежені можливості для самовиявлення й самовдосконалення людини. Ми вже писали в «Молодому комунарі», що у віковій обрядності заховано своєрідний алгоритм образного мислення нашого етносу. Я це відчув на власному досвіді, заглибившись у світ уявлень наших предків. Найперше вражає у ньому налштованість на високий лад і приховані в чергванні свят глибокі космологічні знання. Загалом же світ міфопоетичних уявлень наших предків настільки багатий і неповторний, що доводиться лише жалкувати за приводо занепаду вікових традицій у народі, а так само й про те, що сьогодні шлях до знань про нього вимагає небачких зусиль і наполегливих пошуків у морі інформації...

А. ЧЕПУРКО: Мені здається, що всі присутні добре розуміють причини такого стану. Волонтаризм у системі шкільного виховання, як і в цілому суспільстві, розквітав у нас досі пишним цвітом. Не можу сказати, що нині все вже минулося. Із цього приводу я від імені своїх колег хочу висловити рішучу підтримку прагнення редакції «Молодого комунара» зробити посильний внесок у пробудження в молоді історичної пам'яті, відродження фольклорної спадщини. Завдяки цьому, на мою думку, значно зросла популярність газети серед школярів.

Т. ДУБІНА: Перші спроби прозе-

нер по фольклору й народознавству ми запрошували 30 учителів, а приїхало 13...

О. БОСИЙ: Фольклор — це перш за все спосіб буття народу. Зникне цей спосіб — зникне і його самобутність. У нашій області є чим тривожитися. Недавно мені довелося бути делегатом першого з'їзду майстрів українського ужиткового мистецтва. Враження гіркі: жодного народного промыслу в його традиційній формі на території Кіровоградщини не збереглося, хоч раніше край наш славився і вишивками, і килимарством, і гончарством.

О. ЛИМАР: Ми розуміємо й поділяємо цю тривогу. Але нам ясно й те, що відродити занедбане, не вкладаши в нього й копійки державних чи громадських коштів — це значить приректи справу на провал. Мені здається, що залишковий принцип фінансування культури — теж одна з причин тривалого її занепаду.

С. ІВАСЕНКО: Добре було б, якби ми могли залучати до фольклорних занять бабусів і дідухів, відроджуючи тим самим обриваний ланцюг передавання традиції. Але річ у тому, що і їм би було не зайве оплачувати націанія з державної кишені. Справа ця має стати ще й престижною. А сам підхід забезпечить відродження й продовження існування автентичного фольклору.

Не останньою видається і справа видання методичного посібника для тих, хто має навчати дітей основ фольклористики. А загалом сьогодні можна лише констатувати: українську пісенність відроджувати дуже важко.

О. ЛИМАР: Зараз ми багато говоримо про вільну людину, про право на свободу вибору. Учитель, вибачте за прямоту, теж має бути вільною людиною. А він стане таким тоді, коли буде матеріально забезпеченим, коли одержуватиме стільки, скільки заробить. Існуюча система оплати праці такої можливості не дає. З незрозумілих причин позакласна робота оплачується нижче всякої критики. А саме цей час можна було б присвятити найперше фольклору.

Т. ДУБІНА: Так, проблем багато — тут і методика, й адміністративна залежність учителя, стереотипні ставлення до народної творчості, й відсутність якісних музичних інструментів.

С. ІВАСЕНКО: Наостанок — про програму викладання музики в школі. Нині вона є більш гучною, ніж була досі. Але деякі програмові твори впливають хіба гіркий усміх: співаємо за програмою: «Лучше школы нашей нет», — а в мене штурхатурна в класі зі стелі синеться... Не вистачає сил душі для такої програми. А в ній же є твори, позначені не лише відвертим несмаком, а й «зрочкою» — такі твори замінити не можна!

Н. МЕЛАНЧУК: Наша розмова, як мені здається, відобразила певною мірою реальний стан речей у вихованні підростаючого покоління. Те, що ми закінчили своєрідним «заупокій» — теж, на жаль, гірка законспіральність. Але сьогодні принаймні бачимо шлях відродження і намагаємося знайти засоби, аби долати його. Хочеться вірити, що справа ця нам виявиться під силу. А вже відродження народу означає торжество справедливості. Отже, закон справедливості — на боці цього відродження.

В опублікованому в четвертій книжці журналу «Дніпро» унікальною прочитанні «крамольною», на думку деяких наших істориків, «Влес книги», є один надзвичайно цікавий у контексті наших роздумів момент. У «дерев'яних письменах» ідеться про віки нашої історії, що передували хрещенню Русі. І ось натрапляємо в них на таке: «...Зела бо знали і творити сосуди печені в огнищах, а були гончарі добрі, земля орати, а ті скот розводити бо розуміли... Такі отці наші суть». Були то часи, ко-

кане віками невпинної праці покоління уявлення про красу й доцільність форми чи не найважливіше й сьогодні для виховання естетичних смаків як творця так і поціновувача мистецтва. Давайте ж спробуємо пошукати «невловного образу» ідеалу і в профілях традиційної цвітнянської кераміки. Звісно, не можна різко поділяти підстави доме й свідоме, оскільки вони знаходяться у стані нерозривної єдності й взаємодії. Але аесь секрет у тому, що найвищі творчі «сплески» можливі лише

життям розмаїтих культурних груп і етносів. Пригадується розмова з учителем Олександрівської СШ № 1 І. Д. Петренком, невтомним збирачем старовини. За останні роки юні красенці під його керівництвом не лише збірвали роєсипані на місцях колишніх поселень та поховань предмети побуту чи культури давніх племен, а й склали унікальну карту таких поселень. Територія Олександрівського району в часи, коли закладалися основи естетичного ідеалу

„ХТО ТИ, ВЕНЕЦІЯ, КАПІТАЛІСТИЧНА“

Ще раз про витоки самобутності й ранність культури

ли, за свідченням тієї ж «Влес книги», предки наші «боролися з Київської землі за побережжя морські і степи», бо перед тим була то споконвічна земля Русі і «так стояла земля тая п'ятсот літ...».

Про те, що задовго не лише до утвердження християнства, а й до початку нової ери далекі предки наші, попри свої вміня, «були гончарі добрі», свідчать дані археології. Мимоволі закрадається думка (з точки певної частини наших науковців — така ж «крамольна», як і «Влес книга»): а чи не варто пошукати в розмаїтті археологічних знахідок кераміки на території нашого краю і в традиційних гончарних виробках тієї ж Цвітної генетичної спорідненості? Адже, за законами простої логіки, спорідненість ця у більшій чи меншій мірі має бути присутня?

На думку І. К. Кузьмичева, автора книги «Лада» про естетику Київської Русі, три найважливіших фактори наперед визначили свідомість наших предків: традиційні язичницькі, що сягали корінням у десятирічні часи; християнський естетичний ідеал; власна народна художня й естетична самосвідомість, найповніше виражена в художньо-побутовій пращині кожного конкретного часу. Коротко ці фактори можна означити, на мою думку, так: ПІДСВІДОМЕ ВІДУМНЕ ПЕРЕКРАСНОЕ; ЦЕРКОВНО-ВІЗАНТІЙСЬКИЙ КАНОН; СВДОМА ТВОРЧІСТЬ. Найживучішим (бо найтривалішим у часі й найприроднішим) уявляється перше із триаді. До того ж нині його значення особливо, ще й тому, що церковно-візантійський канон нині для пересічної людини є чимось абсолютно далеким і нереальним; так само й стан щоденної творчості є абсолютно нехарактерним для людини технізованого суспільства (приклад — хоч би й те ж машинне штампування горщиків під вазами у Цвітнянському гончарному цеху).

Отже, підсвідоме, випле-

за умови співпадення природи свідомого творчого пориву з підсвідомим естетичним ідеалом. До слова буде сказати, що в роки сталінської розправи над традиційним народним мистецтвом «вектор» людської свідомості гончара (як і всякої іншої людини) було спрямовано в бік, протилежний підсвідомому поштові до прекрасного. Просто кажучи, мистецтво «робилося» асупереч природним законам краси; чи ж доводиться за цих умов дивуватися появі унікальних з технічної точки зору, але мистецьки абсолютно неспроможних «вельських» керамічних ваз — як та, що, облямована неокварними глинами «космічними ракетами», зберігається в шкільному музеї середньої школи в Цвітному...

Якщо сприйняти думку академіка Б. Рибаківа про поділ історії праслав'ян, починаючи з XV—XII століть до н. е., на п'ять етапів, то мусимо взяти до уваги й високорозвинуту трипільську культуру мову предків слов'ян, які населяли територію сучасної України ще з IV тисячоліття до н. е. Про трипільців, одну з найдавніших культурних землеробських спільностей, нікі заговорили на решті так, як вони того заслуговують. Трипільці склали собою надзвичайно потужне в культурному відношенні й високорозвинуті поєтичний уявлень етнічне явище. Можна сміливо сказати, що саме вони відіграли вирішальну роль у формуванні естетичного ідеалу, до якого причетні через віки й ми з вами. Але мусимо не забувати й про те, що поряд із цим головним культурним потоком і снувало безліч самобутних джерел і струмочків, тво-

наших прямих предків, належала до густонаселених. Вітм, вражає не тільки густота, але й розмаїття культурних типів. Найцікавіше, що в одному культурному шарі тут можна знайти речі, які свідчать про різний рівень культури (скажімо, поряд із гончарним — ліпний посуд). Але загалом і тип, і кількість кераміки місцевого походження свідчать про віковий розвій гончарних промыслів. Розмаїття ж реагентів культурного процесу було, очевидно, одним із стимулюючих факторів.

Давайте придивимось до фото реконструйованих керамічних виробів наших далеких предків, знайдених на території нашої області. Й порівняємо їх із профілями традиційної цвітнянської кераміки, зразки якої ще зберігаються у красензавому музеї в районі Цвітної (див. малюнок 1). Всі ці вироби, на жаль, давно вже не виготовляються в Цвітній, хоча секрети й технологію їхнього виробництва, очевидно, можна врятувати. Треба тільки дуже поспішити. Із розмови з К. Г. Бондаренко, інструктором районного музею, який на той момент було «доручено» (а точніше — нав'язано) музею, нам стало зрозуміло, що навіть районний музей — пристановище для ще збережених цвітнянських зразків не дуже надійне. Адже нікому в районі фахово займатися виробами. Правда, деякі з виробів цвітнянців (у тому в числі чудові «манці» «осілі» в Кіровоградському обласному науково-методичному центрі народної творчості. Та це, як нам уявляється, ніжк надійний, як зразків у картинній галереї. Де і кому ж усе-таки зберігати останні автентичні сліди цвітнянської прагматичної, коліс, як ми вже згадали, потужної, розлогої і славної на всю Подні-

Питання це поки що залишається без відповіді. Розмова з новопризначеним на той момент функціонером районної організації Товариства охорони

На знімку: зразки гончарних виробів Сабатинівської культури.

рених життям розмаїтих культурних груп і етносів.

Пригадується розмова з учителем Олександрівської СШ № 1 І. Д. Петренком, невтомним збирачем старовини. За останні роки юні краснавіці під його керівництвом не лише збирали розсіпані на місцях колишніх поселень та поховань предмети побуту чи культу давніх племен, а й еклектичною картою таких поселень. Територія Олександрівського району а часи, коли закладалися основи естетичного ідеалу

пам'яток історії та культури Г. Д. Здоровцовою теж не обнадіяла. Як Ганна Дмитрівна призналася цілком щиро, досі вона працювала в комсомолі, а історією й краєзнавством ніколи не займалася та й не надто цікавилася, — так що навряд чи найближчим часом здійснить переворот в організації музейної справи в райцентрі...

Отже, незважаючи на те слабеньке, але живе народне джерельце, яке забало в Цвітній в образі дитячого гуртка гончарного

ВЕРБА — НАЙВІДНА МУДРІСТЬ ГЛИБША ПРАВІКІВ

КАЛЕНДАР року. Що воно за диво таке, як появилася, розвивалося? Чому в сучасних місяцях неоднакова кількість днів, чому рік складається саме з 12 місяців, а тиждень — із 7 днів? Ці та інші питання в нашій періодиці висвітлюють, як правило, якимсь однобоко. Згадавши коротко про слов'янські назви місяців, автори переключаються на римський календар, із якого виводять сучасні російські назви... Мимоволі складається враження, що наші предки свого календаря ніколи й не мали, а ті слов'янські назви, які означували місяці — то взагалі жесь непорозуміння, скасоване завдяки мудрим указам російських самодержців: згадаймо хоч би достославного імператора Петра I, який «сміливо» ввів на території держави літочислення і відлік початку року за єдино правильним європейським (читайте — римським) календарем.

Не заперечуючи права сучасного, заснованого на давньоримському календарі літочислення, разом з тим спробуємо внести ясність у дане питання. Для цього, за прикладом видатного науковця-фольклориста О. М. Афанасьєва (див. його книгу «Живая вода и вещее слово») мусимо заглибитися в часи доісторичні. Щойно людина усвідомила циклічність усіх явищ природи, найперше вона, очевидно, поділила рік на дві половини — літню й зимову. Живучи в природі у повній єдності з нею, предок наш не міг не помічати циклічних перемін і всередині кожної «половини» року. Враховуючи те, що від знання цих перемін залежало саме виживання людини, можна собі уявити, з якою увагою й надією вона придивлялася до явищ природи, як намагалася їх осмислити й закарбувати «на пам'ять».

Очевидно, описане вище було характерним для всіх без винятку племен та етносів на земній кулі; так само й наші найдавніші предки — носії трипільської культури, які сягнули побувалого розквіту, починали з цього. У Київському історичному музеї представлено чимало археологічних знахідок, на яких найближче до наших днів збереглися сліди циклічних процесів в природі, пристосувавши їх до своїх потреб і способу життя. Споконвічні землероби, до яких протягом тисячоліть належало основне населення сучасної України, звісно, намагалися записати явища року таким чином, щоб із найбільшою користю використати у своїй господарській діяльності.

При цьому ми мусимо врахувати, що для трипільців, приміром, його господарювання не було чимось окремим від календарних обрядів. Більше того, все це являло собою єдине ціле: обряди діялися заради доброго урожаю, удачі в справах, сімейному житті. Так що культура древніх (у теперішньому розумінні) не була, як тепер, додатком до «трудової діяльності»; ні, вона була необхідною складовою цієї діяльності, способом життя давнього землероба. Через те можемо собі припустити, що календар відбивав не лише і не так утилітарні господарські потреби, як служив для позначення священних ритуалів, які ми нині називаємо календарними обрядами.

Маємо чимало непрямих свідчень, що предки наші вели також лік рокам (згадаймо хоч би «Віки Трояні», «Часи Бусові» у старокіївських літописах, тощо). Але нині нас цікавить найперше річний цикл. У тому ж Київському історичному музеї представлено вазу або «чару», (звідси, певно, й «чародійство», «чарувати»), на якій по колу в 12-ти прямокутних рамках зображено тасмичний орнамент. Вазу із с. Лепесівка на Волині (знайдена під час розкопок святилища черняхівської культури, датується II—IV ст. н. е.) вивчав академік Б. О. Рибанов. Він і довів, що на вазі зображено не що інше, як календар (див. малюнок). На ньому, за висновком ученого, позначено строки язичьких свят, молінь по дощах, строки збору врожаю. На жаль, ми не можемо зрозуміти, які саме ритуали з використанням дослід-

жуваної «чари» діяли черняхівські язичькі жерці, але форма календаря засвідчує межі й велике розмаїття та багатство аграрних інтересів черняхівців. Календар виконано у певних символах, які ми тут і спробуємо «прив'язати» до тих чи інших відомих свят, спираючись на відомі науці символи.

Отже, на нашому малюнку рік починається з березня. Він позначений на відтвореному тут календарі «знаком Сонця» — язичьким хрестом. «Зарубка» обіч хреста позначає, певно, момент весняного рівнодення. Далі на календарі йде квітень (давніоукраїнський цвітень); його аграрний зміст визначається символічними зображеннями «рала» та ораної землі. «Наральники» зображеного рала теж, певно, позначають «ключові дні» місяця. Аналогіч-

посередні яких знаходилися стовп із палаючим колесом (символ Сонця). День весняного рівнодення — початок року, зустрічання весни.

Верба неділя (за тиждень до Великодня). Верба — символ пробудження природи, джерело сили і краси людської.

Великдень (Паска). Виготовлення ритуальних хлібів, магичні дії із крашанками — символом зародження нового життя, святкові обряди: ходіння по колу, гойдалки, співи, ігри.

Проводи (поминальний тиждень). Через тиждень після Великодня. Поминання покійних родичів на цвинтарі, прибирання могил, ритуальний обід пов'язані із культом Рода і Роджаниці.

Русальний тиждень (ключальна неділя). Кінець травня — початок червня. Проводження русалок.

ним чином у травні позначено час появи сходів і позначки пов'язаних із цим відрізком аграрного циклу свят та обрядів. Подвійний «знак Сонця» позначає нинішній червень, де лінія дотикання символів указує на момент літнього сонцестояння. «Змійка» знизу позначає воду. Момент повороту сонця «на зиму» святкували як свято Купала; у цей день сонячний бог Сварог єднається із богинею води Даною... Липень — час дозрівання хлібів (у фазі молочної, воскової стиглості здійснювалися моління, аби «впрохати» Богів на добрий урожай). У серпні дозрівають ярова пшениця й овес (їхні символи є на схемі), проводяться жнива і пов'язані з цим ритуали. Вересень — то пора боронування поля, складання урожаю в копи і здійснення обрядів подяки богам за добрий урожай нині й замовляння на майбутнє. У жовтні — нові турботи, нові обряди... Обіраємо на цьому розгляд календаря з «чари», давши можливість читачам самим подумати над розшифруванням решти знаків, виходячи з уже сказаного та з пропонуваного тут розшифровок.

Чому ж рік ділиться саме на 12 місяців? Це пов'язано із циклом нічного світла (до речі, це проявилось і в ідентичності назв нічного світла та відповідного йому чотирьох фазам відтину часу). Загалом же аграрний календар був, без перебільшення скажемо, геніальним винаходом древніх язичьких знатців. Бувши об'єктивним наслідком глибокого осмислення ритму життя природи, календар цей витримав натиск християнства, носії якого в пору свого утвердження на Русі, переносившись у несприятливі умови, зуміли знайти компромісний, як тепер нажемо, варіант: пристосували обряди на честь язичьких богів до шанування християнських святих. Так Перун став святим Ілєю, Велес — святим Власієм і т. д.

ПРОПОНУЄМО увазі читачів складений нами короткий календар головніших язичьких свят, прив'язаних до нині діючого календаря.

Березень. Масляна — проводи Зими, закликання Весни. На Масляну запалювали на високому місці вогнища (зближення небесного і земного вогнів, прискорення приходу Весни).

Свято Ярила (нинішня Трійця). Пов'язано з культом рослинності, ритуальними діями на честь того, хто дає зелень і приплід, прагне продовження роду.

Петрівка. Відзначається у час, коли «ночі найкоротші» (тобто — перед Купалом).

Купайло. Літнє сонцестояння, поворот Сонця на зиму. Культ світла, всього живого, свято «вднання» сонця і води в час їхньої найбільшої сили.

Свято Перуна (святого Іллі). Найсумніше свято, пов'язане з культом грому і грози. Драматизм його породжений страхом за майбутній урожай. Святкувався без хоророва, веселих ігор, був сповнений містичного страху перед можливою суворістю бога-громовика.

Свято Велеса (святого Власія). Обжирниці. Обрядові дії з «останніми колосками», «духом зерна», втіленим в образі Діда, Дідуха (останній сніп, запорюка щедрого нового урожаю).

Коляда (свято Малої Лади, поворот сонця на літо). Об'єднує відзначення Різдва, Василя, Водохрещі. Початок припадає на час зимового сонцестояння.

Звісно, запропонований тут календар далеко не повний, фрагментарний. Докладніше вивчення його і подальша реконструкція вимагають від зацікавленого сучасника заглиблення в світ міфологічних уявлень і знань найважливіших предків, нового й ширшого узагальнення старих наукових досліджень, взагалі вищого рівня осмислення фольклору в контексті світовому. Сподіваємося, що час для цього врешті-решт настає.

**О. БОСІЙ,
П. СЕЛЕЦЬКИЙ.**

м. Кіровоград.

ВЕНЕРА ІСТУЧНА?

тимість культури

наших прямих предків, належала до густонаселених. Втім, вражас не тільки густота, але й розмаїття культурних типів. Найцікавіше, що в одному культурному шарі тут можна знайти речі, які свідчать про різний рівень культури (скажімо, поряд із гончарним — ліпний посуд). Але загалом і типи, і кількість кераміки місцевого походження свідчать про віковий розвій гончарних промислів. Розмаїття ж реагентів культурного процесу було, очевидно, одним із стимулюючих факторів.

Давайте придивимися до фото реконструйованих зразків виробів наших далеких предків, знайдених на території нашої області, й порівняємо їх із профілями традиційної цвітнянської кераміки, зразки якої ще зберігаються у краєзнавчому музеї в райцентрі (див. малюнок 1). Всі ці вироби, на жаль, давно вже не виготовляються в Цвітній, хоча секрети й технологія їхнього виробництва, очевидно, можна врятувати. Треба тільки дуже поспішити. Із розмови з І. Г. Бондаренком, інструктором райвідділу культури, який на той момент було «доручено» (а точніше — навіязано) музею, нам стало зрозуміло, що навіть районний музей — пристановище для ще збережених цвітнянських зразків не дуже надійне. Адже нікому в районі факхово займатися музеєм. Правда, деякі з виробів цвітнянців (у тому числі чудові «манці» «осілі» в Кіровоградському обласному науково-методичному центрі народної творчості. Та це, як нам уявляється, обсяг ще менш надійний, ніж районний музей. Є кілька зразків у картинній галерії. До і кому ж усе-таки зберегти останні автентичні сліди цвітнянської традиції, колишні, як ми вже говорили, потужні, розлогі і славноі на всю Подніпров'я?

Питання це поки що залишається без відповіді. Розмова з новопризначеним на той момент функціонером районної організації Товариства охорони

мистецтва, підстав для оптимізму щодо долі єдиного поки що діючого в області (хоч і в дещо спотвореній часом та обставинами формі) осередку народного ужиткового мистецтва обмаль. Не виключеним здається, що справа відродження Цвітної як важливого осередку гончарного мистецтва народу, заснована поки що переважно на ентузіазмі окремих людей (хоч би й наділених певною владою — як от директор світловодського заводу «Скло»), може врешті-решт без державної підтримки заглухнути. І що тоді — «збідніємо» — запитає який-небудь недоброзичливо налаштований читач (хоч таких нині ніби й негусто).

Так, збідніємо. Точніше, вже збідніли духовно. І для прикладу наведу бувальщину. В одній із шкіль Кіровоградщини учні писали переклад із російської мови на теми мистецтва. В тексті згадувалася й скульптура «Венера Капітолійська», визначна пам'ятка античного мистецтва. Дехто з учнів перехрестив її у своєму перекладі на «Капіталістическую», інші — нарекли «Капітолістическую»...

Що ви заводите мову, скаже читач, про античне мистецтво, це ж десь далеко, не у нас. Хай би воно було й так, та й рідніше нам, знаємо часом не ліпше античного (теж не надто далекого — згадайте про античні поселення греків Причорномор'я). Ситуація майже як у славнозвісного мислителя античності: «Знаю тільки те, що нічого не знаю». Але ж, врешті-решт, не можна філософські метафори трантувати буквально! Біймось нічого не знати, тим більше — не знати свого народу, його минулого, його коріння. Біймось життєвської порожнечі. І нехай вибачить мені зичливий читач однозначність цих слів.

С. ПЕТРЕНКО.

Сьогодні у нас в гостях — багатотиражна газета Кіровоградського інституту сільгоспмашинобудування «Студентський вісник».

Газета молода — виходить з вересня 1989 року, долаючи «хвороби росту», шукаючи своє обличчя, здобуваючи авторитет. Побажаймо ж їй успіху!

Палестинець Хадер МАЖДІ здобуває в інституті спеціальність інженера-конструктора.

Зустріч на Курілах

У Кіровоградському інституті сільськогосподарського машинобудування щороку навчаються десятки студентів з братніх соціалістичних країн. Деякі з них повертаються в нашу країну посланцями своїх фірм і компаній, що беруть активну участь у створенні спільних підприємств. Про одного з них моя розповідь.

Уперше з Во Ань Мінем, старшокурсником КІСМу, ми зустрілися в цехах об'єднання «Червона зірка». Кіногрупа колишньої Держсільгосптехніки УРСР робила тут невеликий кіносюжет для УТ, і потрібно було коротке інтерв'ю зі студентом-практиком. Нагодився цей смаглявий юнак із В'єтнаму. Ми записали невеликий кіносинхрон, в якому студент говорив про свій дипломний проект, про допомогу інженерів, про те, як його чекають у рідному Хошіміні. Подія рядова, і про неї не варто б згадувати, якби не та обставина, що несподівано ми зустрілися знову.

Цього разу не в Кіровограді, а в місті Курільську на острові Ітуруп.

— Що сіятимеш, сівачу? — питаю після традиційних привітань

— Не сіятиму, — усміхнувся Мін, — приїхав холодильник будувати для риболовецького колгоспу «Заповіт Ілліча».

Слово за словом дізнаюся, що у 1984 році юнак одержав диплом інженера-механіка, і, оскільки у В'єтнамі на той час потрібні були спеціалісти у рибобудівній галузі, а не в сільське господарство, то його направили на роботу в технічний відділ фірми «Сіпродеск». Шеф ознайомив з основними принципами конструювання холодильників і контрольно-вимірною апаратурою до них, показав вільний кульман, і хлопець включився в роботу.

Фірма виявилась не суто в'єтнамською, а створеною на паях з відомим австралійським концерном «Лобана», з яким хоче співробітничати японські фірми «Майком», «Янмар», південнокорейська «Корасія» та інші. Вимоги до конструкторської документації дуже високі, але молодий інженер із радянським дипломом підтвердив ділом ті високі оцінки, які одержував в інституті. За плечима залишилися великі холодильні комплекси у портах Хайфона, Дананга, Ханоя.

Так спливали роки, аж пішла чутка, що буде створюватися на Далекому Сході спільне в'єтнамсько-радянське підприємство «Сібатехнік». А потім, коли були підписані перші документи про співробітництво, між інженерами оголосили конкурс: переможець їхав із першою партією спеціалістів на Сахалін. Мін увійшов у число переможців — допомогло знання російської мови.

...Охотське море мирно котить біля наших ніг свої води. Над головами кигичуть чайки. В бухті Белавіна невластива цим місцям тиша. Згадуємо Кіровоград, його алеї, квітники, вечірній гомін, і не віриться, що минуло уже сім років з тієї кінозйомки.

— А у В'єтнамі знімався?

— Не фотогенічний, — сміється Мін, — так, принаймні, сказали наші дівчата, коли дивилися той кіносюжет в інституті.

Цього разу він приїхав із власною кінокамерою. Краса кругом. Чого варті тільки вулкани, над вершинами яких то тут, то там куриться сірий дим. Та і море не поскупилося на обстругування кам'янистого узбережжя в химерні «скульптури», які скидаються то на ведмедя, то на слона. З-під землі б'ють гарячі гейзери, в гірських річках хлопочется горбуша, що прийшла на нерест.

У цьому році при допомозі тільки фірми Міня на Сахаліні будуть побудовані холодильники в колгоспах Холмського і Долинського районів. Наступного року спільними силами виростуть ще 4 аналогічних споруди.

О. АПОСТОЛЮК.

м. Курільськ,
Сахалінська область.

Студентський ВІСНИК

ПРОЛЕТАРІ ВСІХ КРАЇН, ЄДНАЙТЕСЯ!

ГОЛГОФА... ДЛЯ КОМЕНДАНТА

Мудра людина колись сказала: добрими намірами встелена дорога в пекло. І хто ж заперечуватиме, що будівельники тресту «Кіровоградбуд», які спорудили дев'ятиповерховий гуртожиток № 4 КІСМу, не бажали світлого і щасливого майбутнього своєму «дитищу»? Але, як водиться, народити-народили, а далі — «хай виховує держава». А те, що «дитя», незважаючи на свій досить привабливий зовнішній вигляд, виявилось хронічно хворим, — «татусів» і «хрещених батьків» не обходить.

Тому й вийшло на ділі, що споруда, яка повинна була стати рідною домівкою для студентів нашого вузу, перетворилась на своєрідний пам'ятник знайомому до сліз «Хто поспішить...». Але чомусь ніхто не сміється, а найсумніше першому комендантові гуртожитку № 4 В. П. Мірошніченку. Особливо, коли він згадує перші дні своєї роботи. Йому одному (замість 18 працівників за штатом, на зарплату яких не вистачило фондів) довелося відповідати і за численні недоробки будівельників, і за влаштування побуту студентів.

— Я як людина військова, думаю, що зможу навести лад у своєму господарстві, — розповідає Володимир Прокопович. — Але мені це виявилось не під силу. Студенти, звичайно, допомагали... Та коли, наприклад, завозили меблі, багато чого не дорухувалися... А проконтролювати стан справ на дев'яти поверхах — річ просто нереальна.

Та справжнім «вихователем» у всій цій історії стала... звичайнісінька вода. Адже гуртожиток здавали в експлуатацію всуху, і ось так відразу дати воду на поверхні було великою необхідністю. Бо потекла з дев'ятого поверху аж по першій, і чомусь не по трубах, (цікаво, а вони є взагалі?), а просто через стелю, і як образно словилася новий комендант гуртожитку В. І. Полторацька, «кімнати зацвіли чорним цветом». Стеля відсиріла і шматками падає на голови інтернаціональної студентської родини, яка мешкає в гуртожитку № 4. Та міцні студентські голови, можливо, і витримують, а от чи не спалахне одного поганого дня приміщення через відсутність теплоізоляції проводки? І як пояснити іноземному студенту, який взагалі-то добре володіє російською мовою, що споруджене нашими будівельниками косметичному ремонту не підлягає? Потрібен капітальний і, можливо, не один.

— Після початку роботи в цьому гуртожитку я забула, що таке спокійне життя, — ділиться наболілим Валентина Іванівна. — Постійно в нервовому напруженні, адже ніяк не сподівалася, що на мене звалиться такий тягар. Звичайно, намагаюся робити все можливе для покращення становища. Та, на жаль, не все залежить від мене. Невідомою залишилася причина затримки пуску ліфта, вже й прибрали там разом зі студентами, і ліфтера знайшли... А з іншого боку, де гарантія чіткої його роботи, якщо протягом місяця гуртожиток жив без світла? Студенти висловлюють справедливі претензії, відмовляються допомагати впорядковувати гуртожиток. І що гріха таїти, в такій обстановці іноді і голос підвищиш. Скоро мене вже Бабюю-Ягою називатимуть...

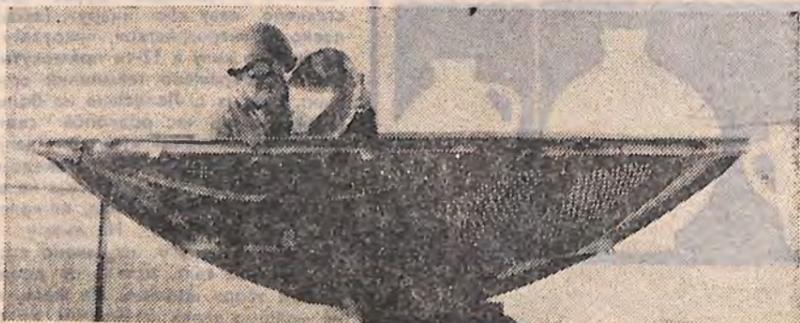
Це й справді, мабуть, було б дуже образливо, якби не було так сумно. Бо вищегадана назва героїні зі своєю мітлою і ступою за мить би облетіла всі дев'ять поверхів, а Валентині Іванівні доводиться докладати чимало зусиль, щоб якось контролювати вируючий студентський побут і вирішувати нелегкі його проблеми.

Отже, після вищесказаного хотілося б узнати принаймні дві речі, коли ж нерешті поїде ліфт і як ся мають ті відповідальні товариші, що поставили у своїх не менш відповідальних паперах «галочку» проти рядка «гуртожиток здано»? На мою думку, замість галочки буде справедливим вмістити — !!! Виглядає не так кеззенно, чи не так?

С. ТРЕНИЧ.

Т. СВІТЛАНОВА.

Інопланетяни у літаючій тарілці, котра сіла на даху інституту сільгоспмашинобудування. (А якщо серйозно то це параболічна антена).
Фото О. ЧЕКАНОВА
і В. ШТАНЧЕНКА.

Її довелося пройти сліпому інвалідові, аби примусити, нарешті, звернути на себе увагу.

«Жильцям — от начальника ЖЭКА» — вже вкотре звучить із телеекрана добре відома гумореска ленінградського сатирика Семена Альтова і видно, що глядачі в залі аж захопляться від реготу, слухаючи про марні спроби мешканців будинку №2 вирішити на різних рівнях питання із трубою, з якої в підвалі безупинно тече вода. Не знаю, чи сміявся б, почувши цю розповідь кіровоградець А. П. Коваленко. Мені, здається, навпаки...

У НИНІШНІЙ бурхливий час уже нікого не здивуєш повідомленням про те, що хтось, доведений до відчаю чи не згодний із рішенням певних органів, вирішив, обгородившись плакатами, устисся посеред центральної площі або ж пікетувати котрийсь із партійних чи виконавчих КОМів. Причини, як правило, бувають різніми. Починаючи від політичних переконань (тепер за це, хвала оновленому мисленню, не посиляють додати пізничу мерзлоту чи згодити нові канали) і закінчуючи, часом, найбіднішими життєвими дрібницями, від вирішення яких, проте, відпихаються всі, хто мав би зробити це, не доводячи справу до конфлікту.

КАНАЛІЗАЦІЙНА

Справді, начебто, смішно оголошувати голодовку від обкомом партії через те, що у вашому туалеті, вбачає, протікає каналізаційна труба і від цього в квартирі відчувається певний дискомфорт. Воно-то так, але, коли з цієї труби систематично тече неволимий струмочок із далеко небожественним запахом, утворюючи на підлозі таке собі невелике стокосховище, а з відповідної контори не поспішають зарадити вашій біді, то це було б смішно, як кажуть розумні люди, якби не було сумно.

Анатолій Петрович Коваленко на повному серйозі збирався сісти на скідях обкомівського будинку і сидіти там доти, поки цю кляту трубу в його квартирі не відремонтують. Бо, обходявши по колу немало інстанцій, із жахом зрозумів, що нікому, крім нього, як кажуть, за комір не капас і якщо не зважитись на рішучий крок, то його сім'ю чекають непривабливі перспективи.

Більш аніж впевнена, що чимало з тих, хто почав читати цей матеріал, сподіваючись на якусь сенсацію, розчаровано гмигнуть: подумавши, та в кожній надцятій квартирі якась труба протікає. І дешево для себе та власних нервів було б полагодити її, а не оббиати пороги високих начальників. Анатолій Петрович теж так вважає, та його бажання розходяться з можливістю, бо як неможливо грати на фортепіано безрукому, так і братись за ремонт йому, сліпому.

Здавалось би, прописна істина: той, хто відповідає за цю справу (а конкретно начальник ЖЕДу №10 (тепер уже колишній) Зоя Федорівна Янке), повинен був би послати до Коваленків майстрів, аби полагодити ту злочасну трубу, врятувавши сім'ю Анатолія Петровича і сусідки поверхом нижче від імпровізованих паводків. Та й по всьому. Навіть якби щось не виходило і неможливо було направити ремонтників негайно, думаю, чисто по-людськи треба було б тримати їхню скаргу на особливому контролі. Образно кажучи, відкрити очі й подивитись, що допомоги просить подружжя сліпих, яким не так легко, дочекавши марно вкотре обіцяних сантехніків, регулярно навідуватись до ЖЕДу аби почути врешті-решт від роздратованої Зої Федорівни: «Вам не зробили нічого? Пишіть скаргу». Якби ж тою скаргою можна було заліпити дірку в трубі, то вона й згодилась би. Та папір, на жаль, для цього діла непридатний, тому довелося братись за дитинину руку і вирішувати проблему каналізаційної труби на рівні ЖЕО міськвиконкому, обласного комітету партії, Кіровського райвиконкому і райкому партії, обласному комітету партії, редакції обласних газет і облтелерадіокомітету.

На всі телефонні дзвінки з високих керівних установ З. Ф. Янке без тієї сумнівної відповіді, що в квартирі Коваленків ремонт уже проведений, мовляв, нічого їм робити, то й ходять. Майже щасливі Анатолій Петрович і Любов Минадзетіана, почувши про це, поспішали додому, та, відчинивши двері і вловивши уже знайомий запах, розуміли, що і цього разу діло — труба.

Каналізаційна одіссея сліпих інвалідів тривала близько місяця. За цей час у квартиру двічі навідувались представники міської аварійної служби (викликані,

певно, кимось із високих керівників після чергових візитів і нагадувань Анатолія Петровича, що труба як текла, так і тече), присіплюючи обдивлялись «винуватицю» спокую і розводили руками: «Це — не по нашій лінії. Звертайтеся в ЖЕД». Із житлової ділянки ремонтувати не поспішали. Щоправда, якщо вже бути об'єктивним до кінця, то за словами господаря, ще на початку поневірянь двічі приходили і з ЖЕДу. Перший раз — майстер із слюсарем, котрий, оглянувши місце події, зробив висновок, що сам він тут не справиться, потрібен ще один слюсар, другий раз — двоє ремонтників, які поставили точніший діагноз — тріснув компенсатор — і повідомили господарям квартири, що потрібна заміна, а в них такого нема. Більше вони не з'являлися, а усякому разі, аж до того часу, поки зневірившись у існуванні будь-яких порядків і в комунальничків, і в тих, хто їх контролює, не прийшов Анатолій Петрович до редакції.

Привела його дочка. Її ж рукою у чималенькому листі були описані місячні батькові митарства. Гірко і соромно було слухати цю сліпу людину, яка, вимагаючи елементарної уваги до своєї біди і не дочекавшись ніякої допомоги з житлової ділянки, вимушена була підключити до вирішення труборемонтного питання установи, які займаються далеко не каналізаційними проблемами. Причому, не просто підключити, а ходити, нагадувати, і чого гріха таїти, набридати телефонними дзвінками.

Здавалось би, яке відношення до ремонту якоїсь там труби має обком партії? В принципі, ніякого, а от довелося його працівникові М. П. Михайленку виходити на першого секретаря Кіровського райкому партії В. Є. Олександровича і колишнього голову райвикон-

не відчинились. По телефону зв'язатись теж не має змоги — мікрорайон космонавта Попова тільки телефонізується. Єдине, що зрозуміла — їх тут недолюблюють. Може й не всі, але в усякому разі ті, з кими говорила, цього не заперечують. Про причини можу тільки здогадуватись, хоча дізналась, що вони були протекже Зої Федорівни, і та робила їм деякі послаблення.

— Я б не сказала, що Ольга й Володимир геть погані люди, — говорить в. о. начальника ЖЕДу №10 Є. І. Арделян. — Бувало, звичайно, всяке в роботі, бо й діти маленькі — з ними клопоту багато. Хіба ж ми не люди, розуміємо. Та головне, що не можуть їм пробачити — погано приховану зверхність, а то й зневажливість у ставленні до інших. Роботи для них як нижча раса. Звичайно, сфери, в яких вони працювали до цього і колишнє оточення суттєво відрізняється від нинішнього. Але вважаю, треба миритись з обставинами. Скажіть, знайдете ви в місті роботу, де вам відразу б надали трикімнатну квартиру?

— Цілком розумію наших сайтехніків, — продовжує Єлизавета Іванівна. — Бачачи таке ставлення до себе, вони й не хочуть іти в той будинок, мовляв, він на під'язі і його повністю зобов'язані утримувати ті, хто одержує за це гроші. Повірте, що якби до них по-людському, вони б не відмовили. А так — найшла коса на камінь.

Найсумніше, що крайніми в цій ситуації виявились абсолютно безвинні мешканці, яким немає ніякого діла до ЖЕДівських міжусобиць і з'ясування стосунків. У день мого приходу на ділянку ремонт в квартирі Коваленків був уже зроблений (лишилась невеличка дрібниця). Виконали його сантехніки ЖЕДу, котрі після довгих амовлять Єлизавети Іванівни, згодні відремонтувати злочасну трубу. Причому, зробили на совість. Якби ж то місяцем раніше.

Сантехнік Толя по дорозі до двадцять першого будинку, де ми всі разом іще раз вирішили переконатись, що з трубою, нарешті, покінчено, незлобливо лягався, звертаючись до Є. І. Арделян, мовляв послужав вас, а тепер ще й крайнім залишився. Треба було не йти.

Єлизавета Іванівна у відповідь на його буркотіння м'яко заперечувала:

кому В. Г. Мухіна, аби хоч ті змогли примусити вперту ЖЕДівську начальницю виконувати свої службові обов'язки.

Час ішов, труба текла, а питання про її ремонт все ще перебувало в стані дискусії. Прочекавши марно іще десять днів (перший візит А. П. Коваленко наніс в обласний комітет партії 20 квітня) і, зневірившись у можливостях навіть такої високої інстанції протистояти створенню у квартирі імпровізованого стокосховища, Анатолій Петрович продиктував дочці спомики про місячне поневіряння і, закінчивши їх уже згаданою фразою про намір голодувати під обкомом, поки йому, нарешті, не допоможуть, відніс листи до редакції, в облтелерадіокомітет і обласвиконком.

ТРЕТЬОГО травня вранці в редакційному кабінеті він уже вкотре розповідав про асемогутність Зої Федорівни Янке, котрій каналізаційні струмочки в його квартирі абсолютно до лампочки і не знав, що за невиконання службових обов'язків й інші грішки вона вже звільнена з роботи. В той же день після обіду, як сказала по телефону в. о. начальника ЖЕДу №10 Є. І. Арделян: «У вісімдесят третій квартирі ми все зробили, тепер труба не тече». Заради такої радісної заїстки сліпій людині довелося ходити з кабінету в кабінет довгих п'ять тижнів.

За весь цей час Анатолій Петрович так і не зрозумів, за що ж його незлюбила Зоя Федорівна і чому на телефонні дзвінки з міськ- і райвиконкомів, райкому партії, міської аварійної служби вона, не кліпнувши оком, відповідала, що ремонт проведений, аж поки не спіймалась на брехні. Тоді попросту кинула трубку і більше її не піднімала.

Не могли цього зрозуміти й ми, аж поки, йдучи слідами конфлікту, не з'ясували один невеликий штришок. Будинок, у якому мешкають Коваленки, обслуговується сім'єю, котра взяла його на під'яз. Тобто Володимир і Ольга Падурці виконують у ньому абсолютно всі роботи, одержавши за це службу трикімнатну квартиру і непогану зарплату. У квітні, саме тоді, коли тривала ця малоприємна історія, вони одночасно пішли у відпустку, залишивши більш як на місяць будинок напризволяще. Звичайно, право на відпочинок, гарантоване у нас Конституцією, та в такому випадку під'язники повинні були домовитись з ЖЕДівськими сантехніками чи слюсарями, аби ті відгукувались на заявки мешканців і виконували необхідні роботи. Чисто по-людськи — це абсолютно зрозуміла річ.

Не знаю, чи домогались Падурці з ЖЕДівськими майстрами. Не змогла цього з'ясувати. Триразові відвідини шістдесятій квартири, де живуть Ольга й Володимир, закінчились безрезультатно — двері переді мною

— Чим же люди винні, що так склалось? Ми й так «слави» собі зажали... Примусили он людину ходити скільки, поки розібравсь, що й до чого...

— Треба було про це в старому керівництві питати, а не в нас...

ІСТОРІЯ, яка б мала за логікою речей і не починається, нарешті закінчилась. Пристрасті навколо труби вщухли, у квартирах Коваленків і сусідки поверхом нижче спокійно зітхнули. Із ЖЕДу у високі кабінети полетіли заспокійливі відповіді. Тепер уже достовірно. На загальних зборах мешканців будинку №21 було прийняте рішення просити керівництво ЖЕДу про розірвання договору з сім'єю Падурців на під'язне обслуговування будинку. Як таких, що не справились зі своїми обов'язками, що й привело врешті-решт до малоприємного інциденту. Якщо питання вирішиться позитивно, їм доведеться залишити службу в квартиру...

Правда, як мовиться, аосторжеставувала. Та чомусь зовсім не хочеться радіти з цього приводу. Бо немає ніяких гарантій, що сьогодні чи завтра ще якоюсь маленькому чи великому начальникові не захочеться «показати» свою владу. Забувши при цьому, що не люди для нього, а він — для людей. Особливо гірко, якщо збиткується цей бюрократ над тим прохачем, кого й так доля в певній мірі обділила.

Збайдужівши до чужої біди, такий чинуша, сам того не помічаючи, теж перетворюється в свого роду інваліда. Інваліда по совісті. І тут ще можна посперечатись, що страшніше — мати сліпі очі чи сліпу душу.

— Що ви робитимете наступного разу, коли, не дай боже, у вас знову трапиться якась оказія, приміром, з тою ж таки трубою? — запитала на прощання А. П. Коваленка.

— Тоді відразу сяду під пам'ятником Кірова. Йти по другому колу у мене вже сил не вистачить.

В принципі, це варіант, але чи найкращий? І чи треба до цього доходити?

О. ПИЛИПЕНКО.

м. Кіровоград.

Паломництво до священного Шалбуздагу

ВРАЖЕННЯ
З АЛЬПІНАДИ

Із 27 квітня по 10 травня в районі аулу Куруш Ахтиського району (Дагестан) пройшли сходження кировоградських альпіністів на навколишні вершини у заліз традиційних обласних змагань на честь 45-ї річниці Перемоги у Великій Вітчизня-

ництвом: коні, корови та численні віці пасуться на зовсім не розкішній навесні рослинності гірських схилів Шалбуздагу — священної гори валахських племен. Триразове сходження на цю гору, за давніми місцевими пові-

кандидат у майстри спорту й кандидат математичних наук П. М. Денисенко, лікарка Женья Пацюк та ваш кореспондент.

Поки рахуються очки, пишеться доповідь у Федерацію альпінізму СРСР, вирішується розподіл

Територія, де стояли альпіністи, прилягає до імпровізованого альпівбору радянсько-англійського кооперативного підприємства (м. Мехачкала), одним із видів збирання грошей якого є створення у цьому районі так званого контрольно-рятувального пункту, який чомусь до Федерації альпінізму СРСР відношення не має. Не забуваючи ні радіостанціями, ані рятувальним загоном, не маючи навіть лікаря, ці сучасні рекетири намагаються вимагати від команд альпіністів по 50 коп. на добу з учасника лише за символічну реєстрацію.

На жаль, начальник рятувального загону кировоградців А. Щерба теж чомусь не надто вправно керував взаємодією груп. Але особливих ускладнень не було, хоча з погодою не дуже щастило: у перші ж дні внизу пройшов дощ, а нагорі в цей час розсівав обличчя шалений сніговий вітруган. Отже, живучи в більш-менш людських умовах, найбільшу кількість маршрутів змогла ходити група з КВЛУЦА. Трохи важче морально і фізично довелось командам, які стояли внизу, хоча вони й трималися мужньо (у команді КІСМу з 6 чоловік четверо — новачки).

Викликає щире захоплення інструкторська праця завзятого П. М. Денисенка, котрий незважаючи на втому та примхи погоди майже щодня водив на маршрути групи молодих альпіністів.

Треба віддати належне зв'язці молодого кировоградського інструктора К. Харитоненка та херсонця О. Колдунова, яка «піймала» негоду та три доби провисіла на стіні маршруту 5-Б категорії складності до вершини Яридагу.

Взагалі ж візід можна вважати загальною перемогою, як і кожна гора в цьому нелегкому виді спорту, котрий демонструє іноді незвіданий запас людських можливостей.

А може варто ходити в гори, щоб бачити чарівні проліски, які пробиваються до сонця на схилах гір, як тільки снігові язички відповзають вгору від денного тепла? Ті проліски, при погляді на які Петро Миколайович Денисенко згадав: «Колось і в міському саду в Кіровограді так само багато пролісків з'являлось навесні. А тепер здебільшого — лише асфальт та собаки...».

Та, мабуть, найголовніше в горах — це люди. Серед альпіністів багато цікавих людей, від яких у стиснутому вигляді можна взяти набагато більше, ніж з багатьох томів розумних книжок. Адже більшість із них мають вищу освіту та гіпертрофоване почуття гумору, багато серед них людей мистецтва й науки.

Не забуваються й зустрічі із місцевими мешканцями за чашкою чаю, який виставляється на низенький чотирікутний

широкий стіл перед іжею (віками випробуваний засіб від обезводжування організму). До похилого віку зберігають гірські жителі струнку горду статуру, мудрість та жвавість розуму, попри сувору навколишню природу.

Приїдьте у гори! Вони величні і прекрасні.

Т. ЛЕОНІДОВ,
учасник сходжень.
Фото автора,
В. ГРИБА.

ВІД РЕДАКЦІЇ: за той час, коли цей матеріал готувався до друку, була одержана інформація про розподіл призвів місць між командами згідно з найбільшою кількістю очків:

- I місце — команда Кіровоградської міськради ВДФСТ;
- II — «Гідросила»;
- III — ПКТИ «Грунтотмаш».

ній війні радянського народу. У цьому районі 1942 року велася підготовка альпійських підрозділів Радянської Армії. На той час це було дуже важливо, бо значна частина радянських альпіністів загинула у перший же рік війни на різних фронтах. А треба сказати, що перевали Північного Кавказу тримала лише добре підготовлена німецька рота капітана Гротта, для забезпечення якої зв'язком, харчуванням, озброєнням та спорядженням використовувалась допоміжна норвезький полк.

Аул Куруш знаходиться на висоті 2600 метрів над рівнем моря, на високому пагорбі туляться один над одним невеличкі кубики глинобитних будиночків. Колось селянам-лезгінцям доводилося тікати сюди, коли внизу феодальний гніт ставав нестерпним. Живе народ тут лише тварин-

р'ями, дорівнює одному паломництву до Мекки. От на цю гору, а також на Яридаг, Сельди та Базар-Дюзі й підіймалися наші альпіністи.

Зауважу, що люди з обпеченими гірським сонцем та вітрами обличчями, котрі тут живуть, досить гостинні, щирі, завжди готові прийти на допомогу. Для гірських народів добрі традиції — це питання виживання. Хліб тут, наприклад, не продається, не прийнято. Якщо попросити у будь-якій домівці — дадуть скільки треба. Школа з 1975 року середня, дітей багато. У таких маленьких селах на Україні навіть восьмирічка не завжди є. Ось у такому собі аулі, у будинку місцевого поштового службовця Хасаєва й жила команда КВЛУЦА, голова Кіровоградського альпклубу

місце, які посіли команди міськради ВДФСТ, Обл. агробуду, КВЛУЦА, ПКТИ «Грунтотмаш», «Гідросила», КІСМу чи ТОМу, подаємо деякі враження.

Не настільки вже важливо, хто сховає більше гір, треба було мати достатньо мужності вже для того, щоб прийти сюди. ВДФСТ профспілок альпінізм як вид спорту взагалі не цікавить: якій команді вдається «вибити» з профспілкової організації свого підприємства кошти на поїздку — тій, вважайте, щастить.

Більшість людей розташувалася нижче аулу, у долині невеличкої гірської річки Чехичай, де постійно туман і сирість. У наметі восьмирічка не завжди є. Ось у такому собі аулі, у будинку місцевого поштового службовця Хасаєва й жила команда КВЛУЦА, голова Кіровоградського альпклубу

СТАРТ ТУРИСТСЬКОГО СЕЗОНУ

Два дні поблизу с. Колонтаїв Світловодського району команди Кіровоградщини виборювали першість XIV обласних змагань із пішохідного туризму. Одночасно станція юних туристів області провела семінар початкової суддівської підготовки організаторів туристсько-краєзнавчої роботи в школах.

Змагання були забезпечені суддівською бригадою, учасники ж семінару отримали наочний урок високої майстерності пішохідників, дістали орієнтири в розвитку дитячого туризму.

Команди напружено боролися за перемогу у складових видах змагань: на смузі перешкод та у крос-поході. Учасникам доводилось демонструвати не тільки технічну, а й тактичну майстерність, вибравши з 22-х довільних етапів на свій розсуд 10. Нелегку перемогу здобула команда Кіровоградського мешкобудівного технікуму (В. Ткаченко, О. Щерба, В. Горб, Г. Доберчак, Є. Гарашенко, В. Габінет). Другими були «Зірки

СЮТур», третє місце завоював олександрійський «Скіф».

На цьому огляді змагань можна було б і закінчити. Однак із «сухого» протоколу першості випливають не дуже вітні висновки. При зростаючому інтересі кировоградців до піших подорожей та походів прикрим є факт, що у змаганнях взяли участь аж... 12 команд. З них 10 — з м. Кіровограда, дві з м. Олександрії. Жоден район області «не наважився» перевірити себе на туристську зрілість і взагалі голови райспорткомітетів з «холодком» ставляться до подібних заходів.

І ще. Серед усіх представлених команд — 5 дитячих. Те, що діти, змагаючись, навчаються у дорослих товаришів, заслуговує схвалення. Але коли все менше підприємств та навчальних закладів звертають увагу на туризм, заняття улюбленим захопленням у майбутньому для них проблематичне.

У чому ж причина такої диспропорції? Десятки тисяч кировоградців відправляються у подорожі та мандрівки, а по-справжньому спілкуватися з природою їм

невелика кількість жителів області. Збірна Кіровоградщини досить успішно виступає на республіканських змаганнях (задаючи справжнім ентузіастам туризму), а ТЕВО «Кіровоградтурист» фактично усувається від проведення обласних першостей. На цих змаганнях навіть лікар був відсутній.

Чи не в тому головна причина слабого розвитку масового туризму, що ВДФСТ профспілок (т. Махно Ю. І.) не надає належної підтримки КФК підприємств, навчальних закладів?

Туристський сезон відкрито. Відпочинок принесе не тільки радість відпочиваючим. Якщо зараз ми не почнемо змінювати своє недбале ставлення до стосунків з навколишнім середовищем, то ще більше забруднимо долини річок, лісові галявини. Природа ж віддасть нам новими травмами, екологічними захворюваннями. Давайте навчатись примудростям справжнього туризму — вірного друга природи.

А. ВОЙНИЙ.

3 4 по 10 червня

понеділок

4 ЧЕРВНЯ

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.35 — «А Чехову вірний треба». Документальний телефільм. 9.05 — Концерт ансамблю пісні і танцю Червонопарного Турнеанського військового округу. 9.25 — «Лікарня на околиці міста». Художній телефільм. 1 і 2 серії. 11.10 — «Мийдодір». Мультфільм. 11.30 — У світі тварин. 12.30 — Час. Телевізійна служба новин. 16.00 — ТСН. 16.15 — 1 пісня російська звучить. Співає І. Банновський. 16.30 — Дитяча година. 3 уроком німецької мови. 17.30 — Пульс-90. Ми і економіка. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин. 19.00 — Мультфільми. 19.25 — «Лікарня на околиці міста». Художній телефільм. 3 і 4 серії. Прем'єра. 21.00 — Час. Телевізійна служба новин. 21.40 — Камера дивиться у світ. 22.40 — Колаж. 22.45 — Літературно-художня програма «Слово». 0.45 — ТСН. 1.10 — «Професія — слідчий». Телефільм. 1 серія. 2.16 —

Кіноафіша. 3.16 — «Фрагменти однієї біографії». Фільм-балет.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.20 — «Перечинське весілля». Вокально-хореографічна композиція. 9.50 — «Кицьчин дім». Ляльочка вистава. 10.40 — Програма Англійської фірми «Шелл». 15.30 — «День за днем». (Кіровоград). 15.50 — Новини. 16.00 — Дні Великобританії в СРСР. 18.00 — На сесії Верховної Ради УРСР. 20.00 — Актуальна камера. 20.30 — На добраніч, діти. 20.45 — На сесії Верховної Ради УРСР.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Фільм — дітям. «Як я був вундеркіндом». 1 серія. 9.20 — Дієрела. 9.50 Прем'єра документального фільму «Хай живе жінка». 10.10 — Р. Штраус. Симфонічна поема «Дон Жуан». 10.30 — Мультфільм. 10.50 — Прем'єра документального фільму «Шлях до останнього пристанища». 11.20 — «Сердце мое ларець, и положена была в него радость». Про творчість письменника Б. Шоргіна. 17.00 — Телестудії міст РРФСР. «Пам'ять про нього живе». (Барнаул). 17.30 — Теніс. Відкритий чемпіонат Франції. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин (з сурдоперекладом). 19.00 — Інформаційна програма. У перерві — 20.00 — Вечірня казка.

вівторок

5 ЧЕРВНЯ

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.35 — Прем'єра документального телефільму «Асим-Ана». 8.55 — У нас в студії Антон-квартер. 9.10 — «Лікарня на околиці міста». Художній телефільм. 3 і 4 серії. 10.45 — Це було... було... 11.05 — Мультфільм. 11.25 — Дитяча година. 3 уроком німецької мови. 12.25 — Колаж. 12.30 — Час. Телевізійна служба новин. 13.00 — Живи, Земле! 16.00 — ТСН. 16.15 — Музична скарбниця. В.-А. Моцарт. Симфонія № 39.

16.50 — Фільм — дітям. «Пригоди Електроніка». 1 серія. «Втеча». 18.00 — Здрастуй, музику! Міжнародний балетний табір. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин. 19.00 — Мультфільм. 19.10 — «Лікарня на околиці міста». Художній телефільм. 5 і 6 серії. Прем'єра. 21.00 — Час. Телевізійна служба новин. 21.40 — «Так, пане прем'єр-міністр». Художній телефільм. Фільм 1. 22.20 — Актуальне інтерв'ю. 22.30 — «Ці... три вірні карти». Художній фільм. Вперше. 23.55 — Творче об'єднання «Пресклуб» представляє «Справа майстра бойтєся». 0.40 — ТСН. 1.05 — «Професія — слідчий». Телефільм. 2 серія. 2.12 — Спортивна програма. 2.42 — Навколо сміху.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.15 — До уваги шкіль. Випускний екзамен з математики. 9.35 — Доброго вам здоров'я. Щоб росли здоровини. 10.05 — Концерт молодих виконавців. 10.35 — Програма Англійської фірми «Шелл». 15.25 — «Сонячне коло». (Кіровоград). 16.00 — Новини. 16.10 — Для дітей. «Веселіна». 16.40 — «Якою бути національній школі». (Кіровоград). 17.00 — Дні Великобританії в СРСР. 18.00 — На сесії Верховної Ради УРСР. 20.00 — Актуальна камера. 20.30 — На добраніч, діти! Англійський мультфільм «Вепри Хансли». 20.45 — На сесії Верховної Ради УРСР.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Фільм — дітям. «Як я був вундеркіндом». 2 серія. 9.20 — Ритмічна гімнастика. 9.50 — «Артисти цирку Ермолася». Фільм-концерт. 10.35 — «Бременські музиканти». Мультфільм. 10.55 — Концерт державного ансамблю пісні і танцю Татарської АРСР. 11.35 — Прем'єра документального телефільму «Чужа душа». 12.15 — Сеанс повторного телефільму. «Державний ордон». Фільм 3 — «Східний рубінь». 1 серія. 17.00 — Телестудії міст РРФСР (Владивосток). 17.30 — Ритмічна гімнастика. 18.00 — Теніс. Відкритий чемпіонат Франції. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин (з сурдоперекладом). 19.00 — Інформаційна програма. У перерві — 20.00 — Вечірня казка.

середа

6 ЧЕРВНЯ

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.35 — «Із записок провінціала». Документальний телефільм. 8.55 — «Ваш вихід, артисте». Олена Ласько. 9.20 — «Лікарня на околиці міста». Художній телефільм. 5 і 6 серії. 11.05 — «Ці... три вірні карти». Художній фільм. 12.30 — Час. Телевізійна служба новин. 16.00 — ТСН. 16.15 — Мультфільм. 16.25 — Фільм — дітям. «Пригоди Електроніка». 2 серія. «Тасмиця 6 «Б». 17.30 — Дитяча година. 3 уроком англійської мови. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин. 19.00 — Хвилини поезії. 19.05 — «Лікарня на околиці міста». Художній телефільм. 7 і 8 серії. Прем'єра. 21.00 — Час. Телевізійна служба новин. 21.40 — Колаж. 21.45 — «Так, пане прем'єр-міністр». Художній телефільм. Фільм 2. 22.15 — Актуальне інтерв'ю. 22.25 — Празька весна-90. Теленарис про сьогоднішній день Чехословаччини. 0.25 — ТСН. 0.50 — «Професія — слідчий». Телефільм. 3 серія. 2.01 — «Марча». Телефільм. 3.06 — Відгомін старовини. Музична передача.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.20 — Концерт солістів Донецького театру опери та балету. 10.10 — Позивні серце бойових. 15.00 — Дарувати людям радість. (Кіровоград). 15.30 — «День за днем». (Кіровоград). 15.50 — Новини. 16.00 — Дні Великобританії в СРСР. 18.00 — На сесії Верховної Ради УРСР. 20.00 — Актуальна камера. 20.30 — На добраніч, діти! 20.50 — На сесії Верховної Ради УРСР.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Фільм — дітям. «Сто перший». 2 серія. 9.25 — Пісня далена й близна. 10.10 — «Ми вийшли з блокадних днів». Документальний телефільм. 10.50 — «На честь танцю». Фільм-концерт. 11.30 — Прем'єра документального телефільму «Наодинці з вічністю». 11.40 — Сеанс повторного телефільму. «Державний ордон». Фільм 3. «Східний рубінь». 2 серія. 17.00 — Легка атлетика. Міжнародні змагання. 17.40 — Хорові твори Ф. Луїна. 18.00 — Теніс. Відкритий чемпіонат Франції. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин (з сурдоперекладом). 19.00 — Інформаційна програма. У перерві — 20.00 — Вечірня казка.

четвер

7 ЧЕРВНЯ

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.30 — Прем'єра документального фільму «Червоний Ян». 8.50 — Виступ пісенно-інструментального ансамблю «Радунія» м. Рязані. 9.10 — Прем'єра науково-популярного фільму «Загадка кам'яних лабіринтів». 9.30 — «Лікарня на околиці міста». Художній телефільм. 7 і 8 серії. 11.25 — Дитяча година з уроком англійської мови. 12.25 — Колаж. 12.30 — Час. Телевізійна служба новин. 16.00 — ТСН. 16.15 — Передача — призери I Всесоюзного конкурсу телерадіограм з безпеки дорожнього руху.

«Бой місцевого значення». 16.35 — Фільм — дітям. «Пригоди Електроніка». 3 серія. «Хлопчик з собакою». 17.40 — ...До шістнадцяти і старші. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин. 19.00 — «Лікарня на околиці міста». Художній телефільм. 9 і 10 серії. Прем'єра. 21.00 — Час. Телевізійна служба новин. 21.40 — «Так, пане прем'єр-міністр». Художній телефільм. Фільм 3. 22.10 — Клуб любителів опери. 23.20 — Зустріч в Концертній студії Останнію з Іллею Глазуновим. 0.50 — ТСН. 1.10 — «Професія — слідчий». Телефільм. 4 серія. Перший і другий фільми. 3.02 — «Хороший настрій». Кіноконцерт.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.20 — «Пісні степового краю». (Кіровоград на Республіканське телебачення). 9.40 — Мультфільм «Айболит і Бармалей». 9.55 — Фортепіанна музика. 10.25 — Програма Англійської фірми «Шелл». 15.50 — Новини. 16.05 — Для дітей. «Веселіна». 16.25 — Дні Великобританії в СРСР. 18.00 — На сесії Верховної Ради УРСР. 20.00 — Актуальна камера. 20.30 — На добраніч, діти! Англійський мультфільм «Вепри Хансли». 20.45 — На сесії Верховної Ради УРСР.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Фільм — дітям. «Сто перший». 2 серія. 9.25 — Концерт симфонічного оркестру Кельнського радіо. 9.55 — Ритмічна гімнастика. 10.25 — Концерт музичного фольклору БРСР. 11.00 — «Слідами бременських музикантів». Мультфільм. 11.20 — Виступ дитячого хореографічного колективу заводу ВЕФ і ансамблю «Кукушечка». 12.05 — Сеанс повторного телефільму. «Державний ордон». Фільм 4. «Червоний пісок». 1 серія. 16.20 — Легка атлетика. Міжнародні змагання. 17.00 — На перехресті думок. 18.00 — Теніс. Відкритий чемпіонат Франції. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин (з сурдоперекладом). 19.00 — Інформаційна програма. У перерві — 20.00 — Вечірня казка.

п'ятниця

8 ЧЕРВНЯ

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.30 — Мультфільм. 8.40 — ...До шістнадцяти і старші. 9.30 — «Лікарня на околиці міста». Художній телефільм. 9 і 10 серії. 11.30 — Клуб мандрівників. 12.30 — Час. Телевізійна служба новин. 16.00 — ТСН. 16.15 — Науковий вісник. 17.00 — Янцо вам після... 17.45 — Поради чемпіонів спортсменам-початківцям. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин. 19.00 — В майстерні художника. Олександр Кузьмич. 19.15 — Урочисте відкриття чемпіонату світу з футболу. 19.45 — Співає В. Готовцева. 20.05 — «Лікарня на околиці міста». Художній телефільм. 11 серія. Прем'єра. 21.00 — Час. Телевізійна служба новин. 21.40 — Колаж. 21.45 — Брейні Ринг. «Що? Де? Коли?». 22.20 — Це було... було... 22.40 — Погляд. 0.25 — ТСН. 0.40 — «Старший син». Телефільм. 1 і 2 серії. 2.55 — «Що знає про кохання кохання». Концерт. 3.30 — «Наш древній Кремль». Документальний телефільм.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.30 Концерт ансамблю пісні і танцю «Зоря». 10.20 — Народна творчість. 10.45 — Програма Англійської фірми «Шелл». 15.10 — «Урок без дзвоника». (Кі-

ровоград). 16.00 — «День за днем». (Кіровоград). 16.25 — Дні Великобританії в СРСР. 18.00 — На сесії Верховної Ради УРСР. 20.00 — Актуальна камера. 20.30 — На добраніч, діти! 20.45 — На сесії Верховної Ради УРСР.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — У хороводі друзів. Концерт самодіяльних художніх колективів на ВДНГ СРСР. 9.05 — Прем'єра документального телефільму «Таушен». Про жінку-аніма. 9.35 — Фільм — дітям. «Шукачі потонулого міста». 10.45 — Яка вона — Гжель? 11.30 — Грає лауреат II Всесоюзного конкурсу ім. С. Рахманінова А. Мордасов (перша премія). 12.00 — Сеанс повторного телефільму. «Державний ордон». Фільм 4. «Червоний пісок». 2 серія. 17.00 — Спортивне орієнтування. 21-і змагання на приз Держтелерадіо СРСР. 17.15 — Що таке ДАРТС? 17.30 — Теніс. Відкритий чемпіонат Франції. 18.00 — Інформаційна програма. 19.30 — Вечірня казка. 19.45 — Футбол. Чемпіонат світу. Збірна Аргентини — збірна Камеруну. 22.00 — Інформаційна програма. По закінченні — Теніс. Відкритий чемпіонат Франції.

субота

9 ЧЕРВНЯ

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.35 — Мама, тато і я. 9.05 — Пори року. Червень. 10.05 — «Лікарня на околиці міста». Художній телефільм. 11 серія. 11.00 — «Бурда модна» пропонує... 11.30 — Співає Отелло Профачо (Італія). 12.00 — Партер. Комерційний вісник. 12.30 — Футбол. Чемпіонат світу. Збірна Аргентини — збірна Камеруну. 13.30 — Меридіани дружби. II Міжнародний фестиваль фольклору. Церемонія закриття і заключний концерт. 15.45 — Очевидне — неімовірне. 16.45 — «Бесела карусель». Мультфільм. Випуск 1. 16.55 — Політичні діалоги. 17.55 — Земля — наш спільний дім. Фотокурс. 18.00 — Міжнародна панорама. 18.45 — Футбол. Чемпіонат світу. Збірна СРСР — збірна Румунії. 21.00 — Час. Телевізійна служба новин. 21.40 — Фільми режисера К. Кійска. «Шукач пригоди». Вперше. 23.10 — Бал Олександра Малініна. 0.20 — ТСН. 0.45 — «Не чекали, не гадали». Телефільм. 2.05 — Пісня-90.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.15 — Ритмічна гімнастика. 9.45 — До рідної пісні, до рідної землі. 11.00 — Резерв. 11.05 — До 150-річчя М. Д. Кропивницького. Зустрічі на хуторі «Надія». (Кіровоград на Республіканське телебачення). 11.35 — Співає З. Бабій. 12.15 — Новини. 12.30 — Для дітей. Художній фільм «Вітвіки шибеника». 13.40 — Доброго вам здоров'я. Відповіді на листи телеглядачів. 14.10 — Штраус. «Циганський барон». Вистава. 17.00 — «Темп». 18.00 — Телетурнір «Сонячний кларнет». Самодіяльні художні колективи Тернопільської області. 19.15 — Документальний фільм «Перший стрибок». 19.30 — Сатиричний об'єкт. 20.00 — Актуальна камера. 20.30 — На добраніч, діти! 20.45 — Дні Великобританії в СРСР. 22.20 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — «Чекання полковника Шалигіна». Художній фільм з субтитрами. 9.40 —

Концерт Чернаського державного заслуженого хору УРСР. 10.10 — Янцо вам після... 10.55 — Колаж. 11.00 — Відеоканал «Співдружність». 14.30 — Російська мова. 15.00 — Відеоканал «Радянська Росія». 17.30 — Теніс. Відкритий чемпіонат Франції. 18.30 — Під знаком «Пі». Частина 1. 20.00 — Вечірня казка. 20.15 — Під знаком «Пі». Частина 2. 21.00 — Час. Телевізійна служба новин (з сурдоперекладом). 21.40 — Під знаком «Пі». Частина 3. 22.45 — Футбол. Чемпіонат світу. Збірна Італії — збірна Австрії.

неділя

10 ЧЕРВНЯ

▲ ЦТ (I програма)

8.00 — Спорт для всіх. 8.15 — Ритмічна гімнастика. 8.45 — Тираж «Спортлото». 9.00 — З ранку раненько. 10.00 — На службі Вітчизні. 11.00 — Ранкова розважальна програма. 11.30 — Навколо світу. 12.30 — Здоров'я. 13.15 — П. Чайковський. «Лебедине озеро». Вистава Великого театру Союзу РСР. 16.40 — Сіасьна година. Панорама. 17.55 — Екологічний бумеранг. Публіцистична програма для юнацтва. 19.10 — «Лікарня на околиці міста». Художній телефільм. 12 і 13 серії. 21.00 — Час. Телевізійна служба новин. 21.40 — Думки про вічне. Недільна моральна проповідь. 21.50 — Співає Карлус д Карму. (Португалія). 22.45 — Футбол. Чемпіонат світу. Збірна Бразилії — збірна Швеції. 1.00 — О. Гельман. «Наодинці з усіма». Фільм-вистава. 2.55 — Це було... було... 3.25 — На ступнях і клавішах. Естрадна програма.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.15 — Ритмічна гімнастика. 9.45 — У неділю вранці. 10.45 — Г. Рубін. «Ніч у купі». Вистава. В перерві — 11.50 — Новини. 13.10 — Резерв. 13.15 — Для дітей. «Канал «Д»». 14.45 — Се-ло і люди. 15.15 — Ви нам писали. 16.00 — Служба солдатська. 17.00 — Телеспортсмена. 17.40 — Кінофільм «Сезон безпеки на воді». 18.00 — Молодіжна студія «Гарт». 20.00 — Актуальна камера. 20.40 — На добраніч, діти! 21.00 — Вініцичний політехнічний запрошує. 21.20 — «Візит до лікаря». 21.35 — Реклама. 21.45 — Екран зарубіжного фільму. Художній фільм «Вілла «Орхідея». 23.15 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — На зарядку ставай! 8.15 — Футбол. Чемпіонат світу. Збірна об'єднаних Арабських еміратів — збірна Колумбії. 9.15 — «Приватне життя». Художній фільм з субтитрами. 10.55 — Кінопубліцистика союзних республік. Прем'єра документального телефільму «В ім'я і на благо». 11.25 — Роби з нами, роби як ми, роби краще за нас. 12.25 — «Браво. Альвер Лоліш!». Художній фільм. Вперше. 14.00 — Земля тривоги нашої. «Гребля». Документальний фільм. 14.20 — Колаж. 14.30 — Відеоканал «Радянська Росія». 17.00 — Планета. Міжнародна програма. 18.00 — Танцює «Горіць». 18.30 — Вечірня казка. 18.45 — Футбол. Чемпіонат світу. Збірна США — збірна Чехословаччини. 21.00 — Час. Телевізійна служба новин (з сурдоперекладом). 21.40 — Теніс. Відкритий чемпіонат Франції. 22.40 — «Шкільні друзі». Художній телефільм. Прем'єра.

КАРНИЙ РОЗШУК ПРОСИТЬ ДОПОМОГИ

Кіровоградським РВВС міста Кіровограда розшукується безвісти пропавший Муленко Петро Макарович 1922 року народження, уродженець села Ново-Миколаївка Знамянського району Кіровоградської області.

7 травня 1990 року пішов з дому і не повернувся. До цього часу рідним і близьким про нього нічого не відомо. Прикмети пропавшого: зріст 170 см, худорлявий, плечі опущені, обличчя прямокутне, смугляве, ніс середній, брови низькі, щетинисті, очі блакитні, глибокі, губи тонкі, підборіддя висту-

паюче, вуха великі, відтопирені, волосся русеєє з сивиною, пряме, коротке.

Мова невразлива. Страждає психічним захворюванням. Був одягнений: пальто оліве, темносинього кольору, шапка коричнева із штучного хутра, брюки сірі, піджак коричневий, сорочка блакитна в білу полосуку.

Шановні товариші! Допоможіть знайти людину. Можливо комусь відомо його місцезнаходження, звертайтеся у найближчий відділ міліції або зателефонуйте у Кіровограді: 97-7-02 (чергова частина УВС області), 3-43-41 (чергова частина Кіровоградського РВВС), 3-41-45 (карний розшук).

Пропавший може знаходитись у лікарні. Прохання до працівників повідомити про це міліцію.

II.

Органами міліції розшукується злочинець Жуєнко Микола Васильович, 1950 року народження, уродженець Белгородської області, що в останній час проживав у Кіровограді і ось уже кілька років знаходиться «в бігах».

Його прикмети: зріст 170—175 см, міцного тілоскладу, кременячий, обличчя прямокутне, доб середній, брови низькі, дугувидні, очі зелені, ніс се-

редній, губи товсті, вуха середні, волосся темне, хвилясте, є лобні залісина.

На грудях татування у вигляді парусника, на кисті лівої руки татування сонця, що сходить, і напис «Колд». Може працювати на домовленості в колгоспах і радгоспах або найматися приватним особами, також проживати під чужим іменем.

Увага! Не залишайтеся осторонь. Просимо повідомити у найближчий відділ міліції, якщо вам що-небудь відомо про злочинця.

ТАНЦЮЄМО «ЛАМБАДУ»

— Це я «ламбату» танцювала...

Мал. О. ГУЦОЛА.

ОДЯГНІТЬСЯ зручно і вільно, включіть запис музики до танцю. Розставте ноги на ширині стегон, розслабте коліна, алегка їх зігнувши, і хитайте стегнами направо і наліво. Перед тим, як вивчати основні па, тіло повинно засвоїти саме такі рухи.

Далі танець вивчають удвох. Партнерша спочатку хитає стегнами врізнобіч. Ліву ступню ставить навскоси назад, коліна зігнути. Праву ступню приставляє до лівої, стегна переводить у правий бік. Ліву ступню знову навскоси назад, стегна — вліво. Повторює крок навскоси правою ногою вперед.

Партнер починає зразу правою ступнею навскоси вперед. Повторення — вліво назад.

Партнер веде, партнерша піддається. Це був початковий крок.

Далі — вільний танець. Партнер кружляє партнершу направо, підтримуючи правою рукою. Вагу тіла він переводить на праву ступню, ліва вбік, потім переносить вагу тіла на неї, потім знову на праву ногу.

Партнерша переносить вагу тіла на лівий бік, виконує півоберт направо. Права нога — невеликий крок назад. Переносить вагу тіла на ліву ступню (на місці), півоберт наліво до наступної позиції.

Партнер починає правою ногою і танцює три частини вільного танцю.

Партнерша лівою ногою навскоси вперед, початок оберту вліво. Відводить назад праву ступню, ліву вперед і переносить на неї вагу. Вона опинилася в «корзинці» справа від нього. Щоб опинитися зліва, партнерша повинна закружляти вправо. Тому вона ставить праву ногу вперед до лівої партнера і виконує ще півоберт. Тепер вона зліва від партнера. Щоб закружляти, вона виконує лівою ногою крок уперед, потім поворот наліво. Права нога назад. Тепер вони обоє стоять один напроти одного. Партнерша переносить вагу тіла на ліву ногу, висунути вперед. Далі вона танцює як на початку; права ступня навскоси вперед.

Партнер і партнерка стоять обличчям один до одного. Лі праве стегно між його ногами. Вона зігнутими колінами тримає його коліна, він — її коліна. Кружляється наліво чи направо. Партнерка рухає стегнами: направо, назад, наліво, вперед. Коли вона крутить стегнами назад, то вирівнює ноги доти, поки не стане на пальці. При цьому згинається над партнером, але не дуже низько, щоб не втратити рівновагу. Потім партнер згинається над партнеркою. Для цього вона виставляє стегно вперед, згинає коліна і прибирає назад верхню частину тулуба. Для одного оберту — повільний ритм, для двох — швидкий.

Андрій МИКОЛАЙЧУК

ПІДУ ВТОПЛЮСЯ

ВИ ЗАМОВЛЯЛИ ПІСНЮ

Скінчилось кохання, скінчилося все. Заглядає сонце у вікна оселе, Там люди щасливі, та сумно мені — Піду і втоплюся, спочину на дні.

ПРИСПІВ:

Піду втоплюся у річку глибокій. Шукати стануть — нескоро знайдуть. Ти будеш плакати — спливатимуть роки. Мене до смерті не зможеш забути.

Життя, як той камінь, на грудч лягло. Зроблю, що надумав, Марічці назло. Прощай, мамо любе, і тату, прощай, Учителю, друзі, прощай, рідний край.

ПРИСПІВ:

А річка страшною, мов відьма була, І води з заводу у море несла. Я річку шукати чистеньку піду. Шукатиму доти, поки не знайду.

ПРИСПІВ:

ЄВРЕЙСЬКА КУХНЯ

Серед багатьох національних кухонь, які мають поширення на території нашої країни, помітне місце займає єврейська кухня. У зв'язку з розселенням євреїв по різних країнах єврейська кухня, крім власних традиційних особливостей, об'єднала в собі окремі елементи польської, німецької, угорської, а також кухонь арабів, молдавських і бухарських євреїв, на які, в свою чергу, наклали сильний відбиток турецька та іранська кухні. Це особливо проявляється при виготовленні борошняних кондитерських виробів.

Традиційна єврейська кухня сягає корінням у глибину століть і в багатьох випадках пов'язана з релігійними звичаями цього старовинного народу. Релігія приписувала євреям, як і арабам та мусульманам, не їсти свинини, а вживати лише яловичину, баранину, домашню птицю — курей, гусей.

Пропонуємо вам кілька рецептів єврейської кухні.

САЛАТ ЗІ СВІЖИХ ОГІРКІВ З ГУСЯЧИМ ЖИРОМ

Свіжі огірки очищають від шкірочки і нарізають тонкими сибочками. Кладуть у салатник і посипають сіллю. Прикрашають кружальцями крутих яєць, поливають розплавленим жиром і посипають нашинкованою зеленою цибулею.

Огірки — 75 г, яйця — 1 шт., зелена цибуля — 15 г, гусячий жир — 20 г, сіль.

ФОРШМАК

Вимочене заздалегідь у кип'яченій воді або чаї з молоком філе солоного оселедця без кісток пропускають через м'ясорубку разом з білою черствою булкою, рубленим білим яйцем, цибулею та яблунами. До цієї маси додають олію, оцет, розтертий із жовтками, яйця, цукор, чорний мелотий перець, гірчичний порошок і добре перемішують. Винладають у посуд, вирівнюють і посипають дрібно нарізаною зеленою цибулею.

Оселедці — 50 г, хліб білий — 15 г (без скоринки), олія — 10 г, яйця — 1/2 шт., яблука 20 г, цибуля ріпчаста — 20 г, цукор — 5 г, оцет — 10 г, перець чорний мелотий, цибуля зелена — 5 г, гірчичний порошок — 1 г.

ЧАЙНВОРД

«КОЛОСОК»

- 1. Трав'яниста рослина родини злакових, вважається священною в Китаї. 2. Відповідальний для селянина час. 3. Спеціаліст сільськогосподарства. 4. Харчовий продукт театрального мистецтва. 5. Багаторічний бур'ян родини складноцвітних. 6. Російський вчений-ботанік. 7. Плідна мушкетерська рослина з плодами, зібраними в гроно. 8. Товста жердина, прикріплена до передньої частини воза. 9. Кормова і почасті крупа культура родини злакових. 10. Заряддя для зрізання рослин. 11. Відходи при обмолочуванні і очищенні зерна. 12. Довгий мушкетер, за допомогою якого повлять коней. 13. Село в Новоархангельському районі, в якому працює Герой Соціалістичної Праці І. І. Шліфер. 14. Сільськогосподарська машина. 15. Жерно соняшника, гарбуза. 16. Продукт птахівництва. 17. Найкращі рослини, що їх відбирають з популяції для виведення нових сортів. 18. Мушкетерська рослина з кисло-солодкими їстівними плодами. 19. Площа, на якій вирощують плодові дерева, кущі. 20. Деталь лопати.

НЕДІЛЯ, 3 ЧЕРВНЯ

- 10.00 «Том і Джері». У. Дісней.
11.30 «Крулі». США. Казах.
13.30 «Молись про смерть». Японія. У головній ролі Шо Коцугі.
15.30 «Борці за свободу». США. Бойовик.
17.30 «Молись про смерть».
19.30 «Зоряні контакти третього ступеня». США. Фантастика. Режисер Спілберг.

ПОНЕДІЛОК, 4 ЧЕРВНЯ

- 10.00 Мультфільми.
11.30 «Головний бій». США. Комедія. В головній ролі Б. Стрейзанд.
13.30, 17.30 «Брейк, брейк». США. Бойовик. У головній ролі Ч. Норріс.
15.30 «Геркулес у Нью-Йорку». США. В головній ролі А. Шварценеггер.
19.30 «Напарники». США. Комедія.
21.30 «Клас-84». США. Бойовик.

ВІВТОРОК, 5 ЧЕРВНЯ

- 10.00 Мультфільми.
11.30 «Купер». США.
13.30, 17.30 «Той, хто йде крізь по-

VIDEO

м. Кіровоград, вул. Полтавське, 71.

- лун'я. США. Бойовик. У головній ролі Ч. Норріс.
15.30 «Чоловік, котрий біжить». США. Бойовик. У головній ролі А. Шварценеггер.
19.30 «Поряд з мороком». США. Фантастика.
21.30 «Боні і Клайд по-італійськи». Італія. Комедія.

СЕРЕДА — ДЕНЬ ПРОФІЛАКТИКИ

- 10.00 Мультфільми.
11.30 «Брюс Лі, Шволінг і Кунг Фу». Гонконг.
13.30, 17.30 «Вторгнення в США». США. Бойовик. У головній ролі Ч. Норріс.
15.30 «Конон-варвар». США. Бойовик. У головній ролі А. Шварценеггер.
19.30 «Останній ензамен». США. Делікатив.
21.30 «Жагуча дівчина і прокурор». США. Комедія.

П'ЯТНИЦЯ, 8 ЧЕРВНЯ

- 10.00 Мультфільми.
11.30 «Мафія проти Нікзла». Китай.

СУБОТА, 9 ЧЕРВНЯ

- 10.00 «Срібні яструби». США. Мультфільми.
11.30 «Ревучий вогонь». Гонконг.
13.30, 17.30 «Око за око». США. В головній ролі Ч. Норріс.
15.30 «Термінатор». США.
19.30 «Муха». США. Фантастика.
21.30 «Лікування психоналізом». США. Комедія.

НЕДІЛЯ, 10 ЧЕРВНЯ

- 10.00 «Подих зоряного крику». Мультфільми. Фантастика.
11.30 «Білий привид». Китай.
13.30, 17.30 «Людина-звгін». США. Бойовик. У головній ролі Ч. Норріс.
15.30 «Командор». США. Бойовик. У головній ролі А. Шварценеггер.
19.30 «Смертельна красуня». США. Бойовик.
21.30 «Плоть і кров». США. Історичний фільм.

«Молодой коммунар» — орган Кіровоградського обласного комітету ЛКСМ України. На українському мові.

НАША АДРЕСА: 316050, МПС, м. Кіровоград, вул. Луначарського, 36.

Телефони редактора — 2-54-26; відповідального секретаря — 2-27-65; секторів: комуністичного, військово-патріотичного виховання — 4-66-79; культури, моралі та студентської молоді — 2-29-92; комсомольського життя та економіки — 2-04-84, 4-64-21; спорту — 4-64-21; учнівської молоді — 2-59-82; соціальних проблем — 4-66-79; фотолабораторії — 4-94-94; оголошень — 4-28-96; коректорської — 3-61-83.

Редактор В. ІВАЩУК.